

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Marksizm düşmanı akımlar

Eğitim Dizisi



- OPORTÜNİZM
- REVİZYONİZM
MODERN REVİZYONİZM
- ANARŞİZM
- TROÇKİZM

yeni dünya için
ÇAGRI
YAYINLARI

EĞİTİM DİZİSİ — 4

MARKSİZM DÜŞMANI AKIMLAR



Marksizm düşmanı akımlar

Yeni Dünya İçin Çağrı

Eğitim Dizisi — 4

BİRİNCİ BASKI: Eylül 1997

İKİNCİ BASKI: Haziran 2000

Özel Sayı:28

Fiyatı: 750.000. TL.

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Aziz Özer

Yönetim Yeri ve Adresi:

Tom Tom Mahallesi Akarsu Sokak No: 6, Kat: 3

Beyoğlu - İstanbul

Tel: (0212) 244 59 19

Fax: (0212) 292 13 97

Yurtdışı Temsilciliği:

M. Demir

Frohlinder Str. 60

44577 Castrop-Rauxel

Deutschland

Tel: 02305/542846

Baskı: ASPAŞ Matbaası

İÇİNDEKİLER

Oportünizm.....	5
Revizyonizm / Modern revizyonizm.....	9
Anarşizm.....	18
Troçkizm.....	23

Marksizm düşmanı akımlar Oportünizm

Marksist literatürde, Sosyalizm adına izlenen yanlış bir siyaseti belirtmek için çokça kullanılan bir kavram var: Oportünist/oportünizm. Oportünist suçlaması, çeşitli sol gruplar arasında, rakip görülen gruplara; partiler, gruplar içinde de siyasi hasımlara karşı çokça kullanılan ağır bir suçlama. Nedir bu oportünizm denen şey?

Oportünizm kavramı, siyasi literatürde ilk defa 1860'larda kullanılmaya başlanmıştır. Oportünizm, kelimenin geniş tanımıyla *"İçinde bulunduğu anı çıkarlarına göre en uygun biçimde geçirmeye ve davranışlarını anın koşullarına göre belirlemeye dayanan davranış biçimi, fırsatçılık"* anlamına gelir. (Bak. Büyük Larousse cilt 17, Milliyet Yayınları, sayfa 8859)

İlkesizlik, kendini ana, andaki şartlara uydurma, oportünizmin en temel özelliğidir. Bu tanımda "oportünist bir insan"; giden ağam, gelen paşam diyen; kendi kişisel çıkarı ne gerektiriyorsa, her an onu yapan, kendi çıkarı için yapmayacağı bir şey bulunmayan bir insandır. Bu tanımda; köşe dönmeci, vurguncu kapitalist sistemin "başarılı" insanıdır oportünist. . .

Bizim burada üzerinde durmak istediğimiz oportünizm, Marksist literatürde ve "Sosyalist Hareket" içinde kullanıldığı biçimiyle oportünizm tanımıdır. Bu kavramın, Sosyalist Hareket içinde nasıl kullanıldığı, ne anlama geldiği konusundaki en iyi tanımlardan birini, Engels 1891 "Erfurt Programı'nın Eleştirisi" adlı yazısında yapmıştır. Orada Engels bu bağlamda şunları söyler:

"Bu, günün anlık çıkarları için büyük temel yaklaşımları unutmak; bu, daha sonraki muhtemel sonuçları göze almaksızın anlık

başarı için her şeyi yapmaya hazır olmak; bu, hareketin andaki durumu için, hareketin geleceğini feda etmeye hazır olmak, bütün bunları yapanlar «iyiniyetli» olabilir ve fakat yaptıkları oportünizmdir, oportünizm olarak kalacaktır; ve «iyiniyetli» oportünizm, oportünizmin belki de en tehlikelidir.” (Marx/Engels Eserler cilt 22, sayfa 234, Almanca)

Sosyalist Hareket içinde Marksizm, henüz var olan sosyalist akımlardan biriyken, tek, bilimsel Sosyalist akım olarak egemenliğini kurmadan önce, Sosyalizmin diğer akımları (Ütopik Sosyalizm, Prudonizm, Anarşizm vb.) oportünist akımlardı. Bunlar söylemde birbirinden değişik şeyler savunsalar da, özde bir noktada birleşiyorlardı: Anlık başarı için uzun süreli hedefleri unutmak!

Daha sonra, Marksizm kendini biricik Bilimsel Sosyalizm olarak kabul ettirdikten sonra, oportünist akımlar da Marksizmi savunma adına ortaya çıkmak zorunda kaldılar. Ve fakat bunlar Marksizm adına, Marksizmi “**revizyon**”dan geçirdiler. Marksizm adına, revizyonizmi savundular. Bu noktadan itibaren, Marksist Hareket açısından oportünizmle revizyonizm kavramları üst üste bindi.

Oportünizm, kendini ana uydurmak biçiminde ifade edilebilecek bir siyaset olduğuna göre, o, enternasyonal sınıf mücadelesinin deneyimlerinin diyalektik materyalist çözümlemesinin sonuçları olan Marksist-Leninist ilkelere düşmandır. O, aslında yalnızca Marksist-Leninist ilkelere değil, genelde “**ilke**”ye karşıdır. Çünkü ilke, anın dayattığı şartlarda, kendini ana uydurmanın önünde engel olabilir.

İlkesizlik, oportünizmin kabul edebileceği tek ilkedir gerçekte! O, bu yapısıyla felsefi alanda *pragmatizm* (faydacılık) adı verilen idealist burjuva felsefesinin uygulamasıdır. Oportünizm burjuva tavrı, burjuva siyasetidir. Fakat hangi burjuva? Bu soruya cevabı, burjuvazinin içinde, durumu kaypaklığa, kendini ana uydurmaya en uygun olan kesim hangisidir sorusuna verilen cevapta buluruz: Küçük burjuvazi, burjuvaziyle proletarya arasında oynar.

yan, aslında büyüüp hakim burjuvaziye katılmak isteğinde olan ve fakat ekonomik gelişmeler sonucu önemli bir bölümü proletaryaya itilen bir katmandır.

Bu katmanın yaşayabilmesi, varlığını sürdürebilmesi, kendini bir bukalemun gibi ortama uydurmasına bağlıdır. “Anı kurtarmak”, küçük burjuvazi için varlık/yokluk sorunudur. Bu yüzden, oportünizmin sınıfsal dayanağı küçük burjuvazidir, oportünizm küçük burjuvazinin siyasi tavrıdır.

Pratikte “*ilke düşmanlığı*” hiçbir şekilde söylemde belirli –tabii yanlış– “*ilkelere*” sahip çıkılmasını dışlamaz. Örneğin, Prudon konut sorununda bir dizi yanlış “*ilkeye*” sahipti. Ona göre toprakta özel mülkiyetin varlığı şartlarında da konut sorununu kökten çözmek mümkündü. Ya da örneğin, Lasalle’ın “*ücretlerin tunçtan yasası*” vardı. Buna göre, her ücret artışı enflasyonla işçiden geri alınırdı! vb.

Oportünizm, kendini söylemde savunulandan çok, eylemde yapılanda gösterir. Oportünizmi söylemde yakalamak birçok halde çok zordur. Lenin, “**Bir adım İleri, İki Adım Geri**” adlı eserinde, oportünizmin “*belirsizlik, kesinlikten kaçınmak ve yakalanamaz olmak*”la da belirlendiğini tespit ediyor. Oportünizm, andaki durum devrimci ise, kendini ana uydurabilmek için gayet devrimci bir söylemle de ortaya çıkabilir. Eğer devrim seli onu sürüklerse, o da onunla birlikte bir süre sürüklenabilir.

Oportünizm, sağ ve sol biçimlerde ortaya çıkabilir.

Sağ oportünizm pratikte, eylemde burjuvaziyle proletarya arasında çıkarbirliğini, uzlaşmayı, sonuç olarak proletaryanın burjuvazinin yedeği olarak hareket etmesini savunan oportünizmdir. Örneğin ülkemizde hüküm süren faşizm şartlarında ve sınıf mücadelesinin ve komünist örgütlenmenin bugünkü durumunda, hakim sınıfların tezgahladığı parlamento seçimlerine katılma siyaseti, sağ oportünist bir siyasettir. Kuşkusuz böyle bir katılım için çok çeşitli “fayda”lar, “anlık başarı”lar vb. gerekçe olarak getirilebilir. Ve fakat bunların hepsi, –bugünkü şartların geneli gözünü-

ne alındığında– uzun süreli hedeflerin anlık başarıya feda edilmesi anlamına gelir. Ya da örneğin sendikal faaliyetlerde, işçileri ürkütmemek vb. gerekçelerle, bugün sendika ağalarının teşhirinden vazgeçmeyi önermek, sağ oportünist bir tavrıdır.

“Sol” oportünizm, söylemde radikalliği, laf radikalliğiyle sağ oportünizmden ayrılır. Fakat pratik siyaset olarak “sol” oportünizm de, sağ oportünizm gibi, işçi sınıfının andaki hareketinin burjuvazinin yedeği haline gelmesine, ya da yedeği olarak kalmasına hizmet eder. Örneğin, ülkemizde parlamento seçimleri bağlamında katılmayı “ilke” olarak reddeden bir siyaset, sol oportünist bir siyaset olur. Ya da sendikalarda çalışma bağlamında, “bu sendikalar gericidir, bu yüzden bunlar içinde çalışılmamalıdır” şeklinde bir siyaset, “sol” oportünist bir siyaset olur.

Oportünizmin sağ ve sol biçimleri arasında görünürde çok büyük farklar olmasına rağmen, özdeki birlik, birçok halde bunların birbirine dönüşmesine yol açar. Genelde, bugün hakim olan, açıkça sağ oportünizmdir.

Oportünizm, genel Sosyalist Hareket açısından olduğu gibi, gerçek bir Komünist Partisi için de dışsal değil, içsel bir olgudur. Oportünizm, içinde yaşanan kapitalist toplumun geniş kitlelere sürekli empoze ettiği bir siyasettir; Komünist Partisi de içinde yaşanan toplumdan bağımsız bir organizma değildir.

Oportünizm, şu veya bu parti üyesi, sempatizanı, örgütünün savunduğu yanlış görüşler üzerinden partiye yansır. Oportünizme karşı, parti içinde de sürekli ve sistemli ideolojik mücadele ve oportünist unsurların, –yani şu veya bu konuda yanlış görüş savunan, oportünist hatalar yapan komünistlerin değil, genel değerlendirmede oportünist olarak değerlendirilenlerin– partiden örgütsel olarak da dışlanması, bir Komünist Partisi açısından hayati önemdedir. Bu mücadelenin kaybedilmesi, partinin yozlaşması anlamına gelir!

Revizyonizm.../ Modern revizyonizm

Oportünizmin Marksizmi savunma adına, Marksizmin bir dizi temel tezini değiştiren (revizyondan geçiren, revize eden) türüne **revizyonizm** denir. Revizyonizm, oportünist siyasetleri teorik olarak gerekçelendiren, bunun için Marksist sistemin bütünlüğünü bozan ve onun kimi temel tezlerini –Marksizmi savunma ve evet onu ilerletme adına– değiştiren bir sistemdir. O, Marksizmin –Marksizm adına– sistemli çarpıtılmasıdır.

Revizyonizm, tarihi olarak, Sosyalizm akımları içinde Marksizm kendi egemenliğini kurduktan sonra ortaya çıkmıştır. Marksizmin temel tezlerinin pratik gelişmeler tarafından da açıkça doğrulanması sonucunda, Marksizm, Sosyalizm akımları içinde, tek bilimsel Sosyalizm olduğunu ispatlamış ve işçi sınıfı hareketinde Sosyalizm ve Marksizm kavramları haklı olarak üst üste binmiş, eşanlamlı kavramlar olarak kullanılmaya başlanmıştı.

Bu noktadan itibaren oportünist siyasetlerin Sosyalizmin başka akımları adına savunulması, en baştan onların işçi sınıfı içinde fazla etki yapamayacağı anlamına gelirdi. Bu durumda oportünist siyasetlerin de –eğer bunlar başarılı olmak istiyorsa– artık Marksizm adına savunulması zorunluluğu ortaya çıktı. Ancak burada da şu zorluk vardı: Marksist düşünce sisteminin bütünlüğü bozulmaksızın, ona dayanarak oportünist siyasetler savunulamazdı. Marksist düşünce sistemi kendi bütünlüğü içinde doğru savunulduğunda, siyasette proleter devrimcilik kaçınılmaz sonuçtu. Bu yüzden revizyonizm, Marksist düşünce sistemini bozdu, yerine –yine Marksizm adına– yeni bir sistem kurdu.

Revizyonizmin ortaya çıkışı, yine tarihi olarak, serbest rekabetçi kapitalizmin yerini –kapitalizmin en üst aşaması olan– tekel-

ci kapitalizme, emperyalizme bıraktığı, birincinin ikinciye dönüş-tüğü döneme rastlar. Bu dönemde, emperyalist burjuvazi, özellikle geri ülkelerde elde ettiğı ekstra kârların bir bölümünü kendi ülke işçi sınıfının üst kesimine vererek işçi aristokrasisi-işçi bürok-rasisini oluşturmuştur. İşçiler arasında bu kesimin (ve küçük burjuvazinin) sınıf çıkarlarına uygun siyaset; pratikte kendini güne uyduran, fakat lafta da sosyalist jargondan vazgeçmeyen oportünist/reformist bir siyasetti. Revizyonizm, bu siyasetin teorik gerekçelendirmesini yapan sistem oldu.

Revizyonizm, işçi sınıfı hareketinde en başından itibaren enternasyonal bir görüngü olarak ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, onun kurucusu olarak, o dönem Dünya Sosyalist (Sosyal-demokrat) Hareketi'nde en ileri müfreze olarak kabul edilen Alman Sosyal Demokrat Partisi içindeki oportünist akımın en öne çıkan temsilcisi **Bernstein** anılır. Bernstein'ın özelliğı, çağdaşı olan diğer ülkelerdeki revizyonistlerden önce ve daha sistemli olarak bir Marksizmin revizyonu teorisini formüle etmiş olmasıdır.

Eduard Bernstein, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başında somut gelişmelerin Marksizmin bir dizi tezinin aşılması gerektiğini gösterdiğini söyleyerek, Marksizm adına, Marksizmin revizyonu işine girişti.

Felsefe alanında Bernstein, "*Hegel diyalektiğinin etkisinin Marksizmde spekülatif kimi iddialara yol açtığı*"nı iddia ediyor, özellikle devrimin diyalektikle açıklanmaya çalışılmasının spekülasyon olduğunu söylüyor, diyalektik materyalizm yerine, o dönemde moda olmaya başlayan yeni kantçı, ampriyokritisist bir felsefe savunuyordu. (*Yeni Kantçılık ve Ampriyokritisizm için bakınız Lenin, "Materyalizm ve Ampriyokritisizm", İnter Yayınları, Mart 1989, İstanbul*)

Politik Ekonomi alanında Bernstein, bütün gelişmelerin, kapitalizmin gelişme yasaları bağlamında, Marx ve Engels'in ortaya koyduğu tezlere ters olduğunu iddia ediyordu. Bernstein'a göre, gelişme hem toplumun iki ana sınıfa bölünmesi yönünde oluyor; hem de tekelleşme, emekle sermaye arasındaki çelişmeyi

sertleştirileceğine, yumuşatıcı bir rol oynuyordu.

Bu temel tezlerden çıkan siyasi sonuçsa, bütünüyle reformist bir siyasetti. Marx ve Engels, kapitalist sömürü sisteminin devrimle yıkılmasını savunuyorlardı. Ve bunun kaçınılmaz olduğunu söylüyorlardı. Bernstein'a göre, onların bu "kaçınılmaz"lık tezi, Hegel'in diyalektiğinin etkisi sonucu yapılan bir spekülasyondur. Ona göre, gelişmeler, Marx ve Engels'in öngördüğünün tersine, kapitalizmin devrimle yıkılmasının zorunlu ve kaçınılmaz olmadığını gösteriyordu.

Devrim öngören stratejiler, bu yüzden yanlış ve zararlıydı. Kapitalizm evrimci bir dönüşümle, barışçıl yolla Sosyalizme doğru evrimlenebilirdi. Ekonominin "kooperatif sektörü"nü sürekli genişletilmesi, siyasi alanda da demokrasinin (parlamentar burjuva demokrasisinin) sürekli derinleştirilmesiyle Sosyalizme varılırdı. O, parlamentar burjuva demokrasisi için şu tespiti yapıyordu:

"Demokrasi aynı anda hem araç, hem amaçtır. O Sosyalizmi kazanmanın aracıdır ve aynı zamanda Sosyalizmin gerçekleştirilmesinin biçimidir." (E. Bernstein, *Sosyalizmin Önşartları ve Sosyal demokrasi'nin Görevleri*, (1899); Reinbeck 1969, sayfa 154, Almanca)

Bernstein'ın, Marksizmi yenileme adına ileri sürdüğü ve fakat tam da Marksizmin devrimci özünü sistemli olarak reddeden bu tezleri, çeşitli varyasyonlarıyla, hem o dönemdeki diğer revizyonistlerde, hem de daha sonraki revizyonist akımlarda hep yeniden görülür.

Revizyonizm, Dünya İşçi Hareketi ve Sosyalist Hareket'teki bölünmede, reformist kanadın teorisi olurken, Marksizm-Leninizm devrimci kanadın teorisi olmuştur. Bu iki kanat, Birinci Dünya Savaşı içinde ve ertesinde, Sosyal demokrasi ve Komünizm biçiminde bölünmüştür. Örgütsel alanda bu bölünme, III. Enternasyonal'in (Komünist Enternasyonal'in) kendini II. Enternasyonal (ve kısa süre yaşayan merkezci 2,5'uncü Enternasyonal'den) kesinlikle ayırmasıyla perçinlenmiştir.

Revizyonizm, Rusya'da Bolşevikler önderliğinde Sosyalist

Devrimin zaferi karşısında –özünü değiştirmeden– yeni biçimlere bürünmek zorunda kalmıştır. Önce, Rus Devriminin genel geçerli derslerinin varlığı reddedilmiş; Rus Devrimi, yalnızca bu geri ülkeye ait, tekil bir görüngü olarak propaganda edilmiştir. Lenin'in tezlerinin Marx'ın tezlerinin devamı ve geliştirilmesi değil, onların reddi olduğu iddia edilmiştir. Bu bağlamda öne çıkan revizyonist "teorisyen" Karl Kautsky'dir.

Bernstein revizyonizmine karşı mücadelede olumlu bir rol oynayan Karl Kautsky, Birinci Dünya Savaşı içindeki zentrist pozisyonlardan giderek sistemli revizyonist pozisyonlara kaymıştır. Kautsky de aynı öncülü –bir zamanlar karşısında mücadele ettiği– Bernstein gibi, proletarya diktatörlüğü karşına, saf demokrasi olarak görüp gösterdiği parlamenter burjuva demokrasisinin savunusuyla çıkmıştır.

Sosyalist plan ekonomisine karşı Kautsky'nin savunduğu "*ekonomi demokrasisi*" olmuştur. Şimdilerde birçok revizyonist teorisyenin savunduğu "*sosyalist pazar ekonomisi*" denen hilkat garibesinin teorisidir bu! Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arası dönemde revizyonizm giderek açıkça, antikomünist, anti-Sovyetler Birliği cephede yerini almıştır. (Kautsky'nin revizyonizmi için bakınız Lenin, "*Proleter Devrim ve Dönek Kautsky*", İnter Yayınları, İstanbul, Mart 1996)

İkinci Dünya Savaşı ertesinde revizyonizm iktidara gelen bir dizi Komünist Partisinde kendini göstermiş; en başta Yugoslavya Komünistler Birliği açıkça revizyonist bir çizgiye oturmuş; Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) zamanında müdahalesiyle Yugoslavya Komünistler Birliği, Dünya Komünist Hareketi'nden dışlanmış ve etki alanı sınırlanmıştır.

Buna rağmen revizyonizm gelişmeye devam etmiş, Stalin'in ölümünden 3 yıl sonra yapılan SBKP 20. Kongresi'nde, SBKP kesin revizyonist bir çizgiye oturmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası revizyonizmi, artık Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arasındaki dönemde olduğu gibi, Sovyetler Birliği'ne karşı açıkça tavrı takı-

nan, açıkça proletarya diktatörlüğünü karşı, burjuva demokrasisinin savunan bir revizyonizm değil (Bu, artık yine kesinlikle emperyalist burjuvazinin partileri haline gelen sosyal-demokrat partilerin teorisi haline gelmiştir!), lafta Sovyetler Birliği'ni, Sosyalizm'i, Proletarya Diktatörlüğü'nü vb. savunan bir revizyonizmdir.

Bu tip revizyonizm, birçok halde eski tip revizyonizmi, sosyal-demokrasinin tezlerini revizyonist olarak damgalamaya devam etmiş, "revizyonizme karşı mücadele" adı altında, aslında ideolojik olarak aynı safta bulunan akımla lafta kavga yürütmüştür. Bu tip revizyonizm, gelişmesi içinde Sosyalizm adına uygulanan emperyalizmin, sosyal-emperyalizmin teorik gerekçelendirmesini yapmıştır. Bu tip revizyonizme, onu eski tip revizyonizmden ayırmak için **modern revizyonizm** adı verilmiştir. Modern revizyonizmin en önde gelen temsilcisi Kruşçov'tur. Ve onun ilk temel bildirgesi sayılabilecek temel belgesi de SBKP'nin 20. Parti Kongresi'ne sunulan raporda ortaya konan tezlerdir.

Söz konusu rapor, Türkçe'de İnter Yayınları tarafından yayınlanmıştır. (Şubat 1989, İstanbul). Bu kitabın önsözünde, çeviren, XX. Parti Kongresi Raporu'nda SBKP'nin daha önceki çizgisinin hangi noktalarda revizyondan geçirildiği konusunda şu tespitleri yapmaktadır:

“– XX. Parti Kongresi'ne sunulan raporda Kruşçev, çağı «Emperyalizm ve proleter devrimleri çağı» olarak nitelendiren ve tüm siyasetini bu temel üzerinde türeten klasik Marksist-Leninist çizgi karşısında, birçok özelliği yanyana sayılan, ama belirleyici özelliğinin ne olduğu konusunda susulan bir «yeni çağ» tespitiyle çıkmaktadır.

– Raporda, «Çağımızın başlıca özelliği, sosyalizmin bir ülkenin çerçevesinin dışına çıkması ve bir dünya sistemi haline gelmesidir» (s. 122) tespiti, açık bir şekilde İkinci Dünya Savaşı ertesinde –onun öncesindekinden temel özellikleri itibarıyla– yeni bir çağ başladığı vurgulanmaktadır.

Bu yeni çağ ve bu yeni çağı ortaya çıkaran «yeni şartlar», Le-

ninizm'in bazı ilkelerinin artık geçersiz olduğu tezlerini gerekçelendirmede temel olmaktadır.

– Leninizm'in klasik çağ tanımında, emperyalist sistemin alternatifi olarak ortaya konan «proleter devrimler» görevi XX. PK Raporu'nda yok edilmekte, sosyalizme geçişin yeni yolu olarak «barış içinde yarış» savunulmaktadır.

– Görevin barış içinde yarış olarak tespit edilmesine bağlı olarak, Sosyalist Sovyetler Birliği'nin ekonomik alandaki esas görevinin «en gelişmiş kapitalist ülkelere kişi başına düşen üretim bakımından yetişmek ve onları geçmek» olduğu tespiti, siyasi alanda raporda zaten yok edilmiş olan proleter devrimleri destekleme görevinden tek söz edilmeden yapılmaktadır.

– Lenin ve Stalin döneminde, etrafı emperyalist devletlerle çevrili bir sosyalist devletin, devletlerarası ilişkilerde kullanacağı taktik bir ilke olarak savunulan ve uygulanan «barış içinde bir arada yaşama» siyaseti ülkenin dış siyasetinin «genel çizgisi» ... ve «temel ilkesi» ilan edilmektedir.

– Leninizm, dünyadaki durumu değerlendirdiğinde karşı karşıya duran alternatifleri «emperyalizm ve gericilik / proleter dünya devrimi» biçiminde koyarken XX. Kongre yeni bir alternatif sunmaktadır: «Ya barış içinde bir arada yaşama, ya da tarihteki en korkunç imha etme savaşı. Üçüncü bir yol yoktur.» (Rapor, s. 155)

– XX. Kongre Raporu, çok açık bir biçimde Leninizm'in «emperyalizm var olduğu sürece savaşlar kaçınılmazdır» biçimindeki önermesinin, geçmiş dönemde geçerli olduğu, yeni çağda bu tezin artık geçerli olmadığını ilan etmiştir. (Rapor, s. 155-157)

– XX. PK Raporu, daha Birinci Dünya Savaşı sırasında emperyalist burjuvazinin siyasi partileri haline gelen Sosyaldemokrat Partilere «karşılıklı suçlamalar» diye adlandırdığı ideolojik mücadeleden vazgeçme, «barışı koruma adına», «gayretleri birleştirme» çağrısı yapmıştır. (s. 139)

– XX. PK Raporunun «yarısömürge» ülkelere getirdiği öneri –tabii devrimsiz– SB'nin ve sosyalist kampın yardımlarıyla «kapi-

talist olmayan yoldan kalkınma»dır.

– XX. PK Raporunda devrimin şiddet sorunu olduğu Leninist tezine karşı, çok açık bir şekilde «seçimler yoluyla parlamentoda çoğunluğu ele geçirip parlamentoyu halk iradesinin gerçek organı haline getiren» parlamenter barışçı yoldan geçiş tezini savunmuştur. (s. 160)

– XX. PK Raporunda, XIX. Parti Kongresinin yaptığı bir takım tespitlerle adı açıkça ortaya konmadan yürütülen bir polemik içinde; ekonomik inşa görevleri, açıkça siyasi görevlerle görelilik içinde öne çıkartılmakta, siyasi, ideolojik görevlerin önemini vurgulayan anlayışa saldırılmaktadır. (Bkz. s. 254)

«Üretimin artırılması» görevi, XX. PK'da, diğer görevlerden bağımsız «temel görev» olarak tespit edilmiş, her şeye bu temel görev penceresinden bakılarak her araç mübah görülmüş; «mad-di teşvik» aracı esas özendirici araç olarak savunulmuş, ekonomik alanda kapitalizmin unsurlarına geri dönüşün teorisi yapılmıştır.

– 1948 yılında Dünya Komünist Hareketinin ortak kararıyla DKH'den dıştalanana, sosyalizmle ilgisi olmadığı açık seçik ilan edilen Yugoslavya, «sosyalist kardeş devlet» ilan edilerek, Kominform'un aldığı karar revizyondan geçirilmiştir.

– Kişiye tapmaya karşı mücadele bayrağı altında Stalin'e ve onun şahsında onun önderliğindeki SBKP(B)'ye bir dizi ispatsız iddia niteliğinde suçlama getirilmiştir.

– XX. Parti Kongresinde KP'nin sınıfsal niteliği konusunda, KP'nin işçi sınıfının partisi olduğu biçimindeki Leninist önerme savunulmamış, bunun yerine «Marksist-Leninist teoriyle silahlandırılmış halkın yöneticisi» (s. 238) tespitleriyle XXII. Parti Kongresinde açık seçik ifade edilen «bütün halkın partisi» tezinin yolu döşenmiştir.

– XX. Parti Kongresi Raporunda, XIX. PK'da önemi özellikle vurgulanan ideolojik eğitim görevleri küçümsenmekte; ideolojik-siyasi eğitim planı ise Stalin'siz yapılmaktadır.

– XX. PK Raporu, Leninizmin bir dizi temel önermesini «yeni

şartlar» adına revizyondan geçirirken; revizyonizm açık seçik tehlike iken, dogmatizme karşı mücadeleyi «gerekli olan tek şey» (s. 255) olarak propaganda etmektedir.

Bütün bu noktalarda SBKP'nin daha önceki çizgisi açıkça revizyondan geçirilmiştir. Bu noktalar birbiriyle içbağı olan, kendi içinde bütünlüklü, sistemli bir çizgiyi oluşturmaktadır." (SBKP[B] XIX ve SBKP XX. Parti Kongre Raporları; İnter Yayınları, Yayıncının Notu, sayfa 7-8)

Kruşçev tipi modern revizyonizm, 1960'lı yıllarda iyice olgunlaşarak, süreçte yozlaşan ve sosyal-emperyalist bir güce dönüşen Rus sosyal-emperyalizminin karşıdevrimci teorisi haline gelmiştir. Modern revizyonizm, ÇKP ve AEP dışındaki tüm Komünist Partilerde 1960'lı yıllarda egemenliğini kurmuş, AEP ve ÇKP içinde de etkin olmuş ve ağır tahribat yapmıştır.

Süreç içinde, kimi modern revizyonist tezler –başka biçimler ve laflarla– ÇKP ve daha sonra AEP tarafından da savunulmuş, ("Üç Dünya Teorisi" denen teoride olduğu gibi) ve 1970'li yılların sonlarında, bu iki parti de revizyonist çizgiye oturmuştur.

Bu arada, eski tipte (sosyal-demokrat) revizyonizm de, gelişmelere bağlı olarak bir dizi yeni teori geliştirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

"Yakınlaşma, içiçe girme, bütünleşme, dönüşme teorisi": Bu teoriye göre, komünizm giderek kapitalizmin kimi unsurlarını almakta (pazar ekonomisi vb.); kapitalizm de giderek "sosyal"leşmekte, insancıl bir karakter kazanmaktadır. Bu iki sistem süreç içinde ortalarda bir yerde birleşecek, bütünleşecektir!

"Tekelci devlet kapitalizmi teorisi": Birinci teoriyle içiçe olan bu teoriye göre, kapitalist devletler de saf kapitalist teoriyi uygulayacak durumda değildir, devlet ekonomiye doğrudan müdahale etmek durumunda kalmaktadır. Eğilim, kapitalist devletlerin büyük devlet tekelleri oluşturması yönündedir. Bu devlet tekellerinde artık kelimenin gerçek anlamında kapitalist üretimden söz edilemez. Bunlar sosyalist bir sistemin ekonomik dayanakları olabi-

lir. Tekelci devlet kapitalizmi, bu anlamda kendiliğinden Sosyalizme doğru giden kapitalizmin, Sosyalizmden önceki son evresidir. Görev, işçi sınıfının parlamenter yolla idareyi ele geçirmesidir. Bu oldumu Sosyalizm olacaktır...

Modern revizyonizmle, klasik eski tipte (sosyal-demokrat) revizyonizm arasındaki "düşmanlık", giderek yumuşamış, bu iki akım birbirine yaklaşmışlardır. Bu yakınlaşmada, özellikle Batı Avrupa'daki modern revizyonist partilerde gelişen "Avrupa Komünizmi" adı verilen akım önemli bir rol oynamıştır. Bu akım, sosyal-emperyalist kamptaki bir takım bozuklukların, demokrasi deneyimi olmayan geri bir ülkede Sosyalizmin inşa edilmesinin zorluklarından doğduğu tezleriyle Leninist parti örgütlenmesini, devrim teorisini vb. iğdiş eden konumlarıyla Kautsky'e dönüşü gerçekleştirmiştir.

Modernrevizyonizm, Gorbaçov önderliğinde gerçekleştirilen "özeleştir" aracılığıyla 80'li yılların ortalarında, eski tipte (sosyal-demokrat) revizyonizmle arasındaki ayrılıkları ortadan kaldırmıştır. Bu ideolojik teslimiyetin ardından, Rus sosyal-emperyalizminin ve sosyal-emperyalist kampın pratik çöküşü gelmiştir.

ANARŞİZM

“Anarşist”, 1960’lı yılların sonlarında ve 1970’li yılların başlarında devrimci hareketin yükseldiği ve özellikle de öğrenci gençlik hareketi içinden gelen kimi devrimcilerin silahlı mücadeleye atıldığı dönemde, ülkemizde, hakim sınıf medyasının çokça kullandığı bir kavramdı. Sadece hakim sınıf medyası değil; reformist ve pasifist legal sol ve modern revizyonistler için de *anarşist* kavramı, silahlı mücadele yanlısı olan hemen herkesi karalamak için kullanılan bir kavramdı.

Şimdi bu kavramın gerçek içeriğine bakalım:

Anarşi kavramı, Yunanca’dan gelen bir kavramdır. Kelime anlamı “*egemenlik yokluğu*”dur. Hiçbir egemenliğin olmadığı, kaosun yaşandığı bir duruma, eski Yunan’da “*anarşi*” denmiştir. Yani kavram, çıkış noktasında olumsuz bir durumu anlatmak için kullanılmıştır. Anarşist kavramı, daha sonra Fransız Devrimi’nde Jakobenler’in düşmanları tarafından onları aşağılamak için kullanılan bir kavram olmuştur.

Anarşizm, siyasi teori haline Avrupa’daki 1848 Devrimlerinden sonra gelmiştir. Anarşizmin ilk ve esas teorisyenleri Pierre-Joseph PROUDHON (1809-1865); Michail BAKUNİN (1814-1876) ve Petr KROPOTKİN’dir (1842-1921).

Enternasyonal İşçi Hareketi ve Sosyalist Hareket içinde, bu hareketin henüz yeni olduğu bir dönemde, anarşizm oldukça büyük etkinliğe sahip olmuştur. Marx ve Engels, anarşizmi “*işçi hareketinin bir çocukluk hastalığı*” olarak değerlendirmişlerdir. 1871’de Marx şöyle yazıyordu:

“*Bakunin’in masalları, işçi hareketinin gerçek şartlarının henüz az gelişmiş olduğu İtalya ve İspanya’da ilgiyle karşılandı*”

ve hâlâ da belli bir etkinliğe sahip.” (Marx-Engels Eserler, cilt 33, sayfa 329, Almanca)

Engels ise, 1877’de İtalya hakkında şunları yazıyordu:

“Çalışan kitleler içinde, sömürücülerine karşı henüz belirsiz bir sınıf kini egemenken, işçi unsurların öne çıktığı her alanda genç avukatlar, doktorlar, yazarlar vb.’den oluşan bir grup, Bakunin’in kişisel önderliği altında hareketin önderliğini ele geçiriyordu. (...) Hareket çocukluk dönemini yaşadığı sürece bu gayet kolaylıkla gerçekleşiyordu.” (Marx-Engels Eserler, cilt 19, sayfa 91 ve devamı, Almanca)

Engels, daha sonra 1894’te yaptığı bir değerlendirmede de şunları yazıyordu:

“Kitle hareketleri başlangıçta zorunlu olarak kafa karışıklığı içindedir. Kafa karışıklığı içindedir, çünkü her kitlesel düşünce önce çelişkiler, belirsizlikler, kopukluklar içinde hareket eder. Fakat kafa karışıklığı sadece bundan kaynaklanmaz. Bu aynı zamanda, peygamberlerin bu hareketler içinde başlangıçta oynadıkları rolden de kaynaklanır. Kafa karışıklığı kendini birbirleriyle en az dışardaki ortak düşmana karşı mücadele ettikleri sertlikle dalaşan çeşitli tekkelerin oluşmasında gösterir.” (Marx-Engels Eserler, cilt 22, sayfa 460, Almanca)

Marx ve Engels, anarşizme karşı ideolojik mücadelelerinde, sonal (nihai) hedef açısından, Sosyalizm-Komünizm’le anarşizm arasında bir fark olmadığını tespit ederler. Hem Bilimsel Sosyalizm (Komünizm) hem de anarşizmin sonal hedefi, “özgür üreticilerin özgür birliği” dir. (Marx-Engels Eserler, cilt 25, sayfa 828, Almanca) Burada artık “insanların yönetimi, yerini şeylerin yönetimine” bırakmıştır. Kafa kol emeği, yönetici yönetilen, şehir kır zıtlıkları ortadan kalkmıştır. Devlet sönüp gitmiştir. “Özgürlük ülkesi” ne varılmıştır.

Sonal hedefteki bu birlik, fakat, bu hedefe nasıl varılacağı sorusuna verilen cevaplarda ortadan kalkmaktadır.

Önce, “devletin ortadan kaldırılması” temel sorununda, anarşizmle Marksizm karşı karşıya durmaktadır. Anarşizme göre her kötülüğün başı devlet iktidarıdır. Devletin ortadan kaldırılması her türlü ilerlemenin ilk şartıdır. Marx ve Engels ise, devletin ancak sınıfların ortadan kaldırılmasıyla, ona ihtiyaç kalmadığı zaman “sönüp gideceğini” ortaya koymuşlardır. Sınıflı bir toplumda devlet ortadan kaldırılamaz. Sömürücü sınıflar da, sömürülen sınıflar da, iktidar olabilmek ve düşman sınıfları baskı altında tutabilmek için devlete ihtiyaç duyarlar.

Sınıflı toplumdan sınıfsız topluma giden yolda; proletaryanın, burjuvaziye sınıf olarak ortadan kaldırmak için elindeki en önemli silah, sosyalist devlet iktidarı, **proletarya diktatörlüğü**nün devletidir! Bu, devlete ihtiyaç kalmayacak duruma gelene dek yaşanılması zorunlu olan, atlanamaz olan bir geçiş aşamasıdır. Burjuvaziye karşı sınıf savaşımında, onun devletin alternatifini olarak devletsizliği savunmak, son çözümlemede burjuva diktatörlüğünün sürmesini savunmaktır. Marx ve Engels bu konuda şöyle diyorlar:

“Anarşistler, proleter devrimin siyasi devlet örgütlenmesini ortadan kaldırmakla işe başlaması gerektiğini savunuyorlar. Fakat, proletaryanın zaferi ertesinde, bitmiş olarak bulacağı tek siyasi örgüt devlet olacaktır. Bu devletin, yeni fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için belirleyici değişikliklere uğraması gereklidir. Fakat onu böyle bir anda yok etmek demek, proletaryanın henüz ele geçirdiği iktidarı, onun aracılığıyla kullanacağı, kapitalist düşmanlarını bastıracağı ve toplumun ekonomik devrimini gerçekleştirebileceği biricik organizmayı yok etmek demektir. Bu olmadan kazanılan zaferin, Paris Komünü örneğinde görüldüğü gibi bir yenilgiye dönüşmesi ve işçilerin kitleler halinde katledilmesiyle sonuçlanması kaçınılmaz olur.” (Marx-Engels Eserler, cilt 19, sayfa 344 ve devamı, Almanca)

Anarşizm, insanın insan üzerinde egemenliğini reddetme adına **Proletarya Diktatörlüğünü**, bu egemenliğin bir biçimi ola-

rak, ilke olarak reddetmektedir. Bu tavrın pratik sonucu, burjuvazinin egemenliğinin sürmesinin savunulmasıdır.

Marksizmle anarşizm arasındaki bu temel ayrım, kendisini bir dizi başka alana da yansıtmaktadır. Örneğin anarşizm, *“insanın insan üzerinde egemenliği”* ni reddetme adına, burjuva politikasına karşı çıkma adına seçimlere katılmayı ilke olarak reddetmektedir. Anarşizmin teorisyenleri, tavırlarını *“politikaya katılmanın ilkesel reddi”* olarak tanımlamaktadır. Marx’ın buna karşı tavrı şöyledir:

“Gerçek hayatın pratiği, var olan hükümetlerin işçilere uyguladığı –ister siyasi amaçlar, ister sosyal amaçlar için– siyasi baskılar, işçileri, onlar istese de istemese de siyasete zorlamaktadır. İşçilere politikadan uzak durmayı öğütlemek, onları burjuva politikasının kucağına atmakla eş anlamlıdır.” (Marx-Engels Eserler, cilt 17, sayfa 416, Almanca)

Marksizmin anarşizmle arasındaki bir başka ayrım, kapitalist toplumdaki *“öncül örgütlenmeler”* üzerinedir. Anarşistler, içinde yaşanılan kapitalist toplum şartlarında da gerçek, devrimci işçi örgütlerinin *“egemenlikten arındırılmış”* olması gerektiğini, her türlü hiyerarşinin reddedilmesi gerektiğini vb. savunmaktadır. Yani *“özgür insanların özgür birlikteliği”* bugünden yaşanabilir, yaşanmalıdır. Bu yaklaşım, çok derin bir idealizmin ifadesidir. Anarşistler, gerçeklerin yerine kendi hayallerini koymaktadır. Bu düşüncelerin pratiğe uygulanmaya kalkışılması, esasında işçileri örgütsüz bırakarak, burjuvaziye yardımcı olmak anlamına gelir. Bu bağlamda da Engels şunları söylemektedir:

“Şimdi, tam da bizimle, turnağımızla kendimizi savunmamız gereken bir dönemde, proletarya, mücadelenin gerektirdiği biçimde değil de, birkaç hayalcinin kafasında yaşayan geleceğin toplumunun düşüncelerine göre örgütlenmeliymiş. (...) Güçlerin toparlanması, eylemin birleştirilmesi vb. bunlarda söz olarak bile yok artık!” (Marx-Engels Eserler, cilt 17, sayfa 477, Almanca)

“Paris Komünü” nde biraz daha fazla merkezcilik, biraz da-

ha fazla otorite olsaydı, o bujuvaziyi yenebilirdi... Bunu kavramayanlar, ya devrimin ne olduğunu bilmiyorlar, ya da yalnızca laf devrimcisidirler.” (Marx-Engels Eserler, cilt 33, sayfa 372, Almanca)

Anarşizm, daha sonraki gelişmelerde birçok biçimler kazanmasına rağmen, onun “özgür birey” adına proletarya diktatörlüğü düşmanı özü değişmemiştir. Bu akım, laftaki çok “devrimci” tavrı ve özellikle bireysel terör yöntemini öne çıkaran tavrıyla, her türlü hiyerarşik örgütlenmeyi –teoride– reddeden tavrıyla, proletaryaya yabancı bir akımdır. (Hiyerarşik yapılanmayı teoride reddeden diyoruz, çünkü pratikte her siyasi örgütlenme hiyerarşik bir yapıya sahiptir.) Fakat, devrimci hareket içinde, her zaman, özellikle küçük burjuvalar için bir çekiciliği olmuştur.

Lenin, anarşizmi “*umutsuzluğun ürünü*” olan ve “*proletaryanın değil, yolunu şaşırmış aydın ya da lümpen proletaryanın düşüncelerine uygun*” olan bir akım olarak adlandırır. (Lenin Eserler, cilt 5, sayfa 334, Almanca)

Bugün ideolojik akım olarak anarşizmin, işçi sınıfının ideolojisine düşman bir akım olduğunun bilincinde olarak, ona karşı ideolojik mücadele yürütülürken, bu akımın etkisinde olan insanların bir çoğunun anarşizmi gerçek devrimcilik olarak gördüğü ve “hemen devrim” istekleriyle bu akımdan etkilendikleri unutulmamalıdır.

(Komünistlerin anarşizme karşı ideolojik mücadeleyi nasıl yürüttüklerinin parlak bir belgesi, Stalin’in “**Anarşizm mi/Sosyalizm mi?**” adlı yazısıdır. [Stalin Eserler, cilt 1, İnter Yayınları, Haziran 1989, İstanbul, sayfa 261 ve devamı] Okuyucularımıza daha fazla bilgi için bu yazıya başvurmalarını öneririz.)

Troçkizm

Troçkizm, Marksizmi savunma adına konuşan oportünist akımlardan biridir. Bu adlandırma, siyasi kavram olarak ilk defa 1917 yılında, akımın kurucusu olan (Leo Davidoviç Bronstein) Troçki'nin adına atfen kullanılmıştır. Biz, Troçkizm'i anlatırken, bugün her biri başka telden çalan onlarca önemsiz fraksiyonun görüşleriyle uğraşmak yerine, bu akımın esas kurucusu Troçki'nin şahsında temel görüşlerini gelişmesi içinde aktaracağız.

Akımın kurucusu olan Troçki, 1879'da Güney Ukrayna'da doğmuştur. Daha öğrencilik yıllarında Çarlık aleyhtarı muhalefet hareketine katılmıştır. Bu hareket içinde kısa sürede Marksizmle temasa gelmiş, marksist harekete katılmıştır. Başlangıçta daha çok edebiyat ve edebiyat eleştirisiyle uğraşmıştır. 1902'de Çarlığın sürgün cezası karşısında Londra'ya kaçmış, burada Iskra grubuna katılmıştır.

1903'te yapılan Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin İkinci Kongresi'nde örgütlenme ilkeleri üzerine yürüyen ve sonuçta partinin iki fraksiyon ve iki partiye bölünmesine yol açan sert ideolojik çatışmada, önce Lenin'in fikirlerini oldukça sert bir biçimde savunmuştur. Bu savunuyu ona "Lenin'in copu" adının takılmasını beraberinde getirmiştir. Fakat Kongre'nin ilerleyen günlerinde "Lenin'in copu" saf değiştirmiş, sonradan menşevik olarak adlandırılan antileninist kanata katılmıştır.

1905 Devrimi'ne kadar Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki bütün ideolojik mücadelelerde, Troçki menşevik pozisyonları savunmuştur. Bu dönemdeki yazılarında merkezîyetçi ve katı disiplinli bir parti savunan Lenin'e karşı, Troçki onu bir "Jakoben" olarak adlandırır ve onun amacının "*proletarya diktatörlüğü değil, proletarya üzerinde diktatörlük*" olduğu suçlamalarını getirir.

Menşevikler, II. Kongre sonrasında önce parti kongresinin seçtiği Merkez Komitesini boykot eder ve Iskra redaksiyonunu ele geçirirler. Iskra, bu tarihten sonra partiye karşı mücadele organı haline gelir. Menşevikler ikinci bir parti merkezi oluştururlar. Troçki de kısa bir süre bu merkez içinde yer alır. Bir süre sonra siyasi görüş ayrılıkları nedeniyle bu merkezden ayrılır. Kendi etrafında "*fraksiyonlarüstü*" bir grup oluşturma ve "*fraksiyonları barıştırma*" görevine soyunur. Lenin, bu dönemin Troçki'sini "*Güya fraksiyonlar dışında olan, sözde sol, gerçekte sağ bir siyasetçi*" olarak nitelendirir.

Troçki, 1905 yılında devrim yükseldiğinde Petersburg Sovyeti'nin örgütlenmesinde önemli bir rol oynar. Onun devrimin yükseldiği dönemlerde, devrimci tavırlar takınma özelliği, bu dönemde açıkça görülür. Devrimin yenilgisinden sonra, Troçki tutuklanır ve ömür boyu sürgüne mahkum edilir. 1905 Devrimi üzerine sürgünde yazdığı "*Sonuçlar ve Perspektifler*" adlı yazısında, daha sonra Troçkizm olarak adlandırılacak olan akımın temel tezlerinin kökleri vardır. Bu yazıda, özellikle Troçki'nin köylülüğe karşı, onun devrimci potansiyeline karşı, kuşkucu ve küçümseyici tavrı dile gelmektedir.

Bu dönemde Troçki, aynı zamanda bu akımın belirleyici teorisi olan "sürekli devrim" teorisini de formüle eder. Marx ve Engels, işçi sınıfının devrimi sürekli kılmaları gerektiğinden söz ederler. Lenin, Marx ve Engels'in bu düşüncelerinden ve devrim deneyimlerinden yola çıkarak, "*aşamalı, kesintisiz devrim*" teorisini formüle eder. Buna göre, işçi sınıfı, demokratik devrimde köylülüğe önderlik ederek, işçilerin-köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü gerçekleştirecek; devrim, işçilerin-köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü şartlarında kesintisiz sürdürülerek, proletarya diktatörlüğü kurulacak, bütün dünyada sınıf mücadelesinin durmaksızın sürdürülmesiyle Komünizm'e ilerlenecektir.

Bu teori, burjuva demokratik devriminin de işçi sınıfı önderliğinde gerçekleştirilmesinin mümkün ve gerekli olduğunu sa-

vunan bir teoridir. Troçki ise, Marx ve Engels'in devrimin sürekli kılınması talebinden başka bir sonuç çıkarır: Ona göre, devrimin sürekliliği, işçi sınıfının her zaman, her yerde sosyalist devrim için savaşıması anlamına gelir. Burjuva demokratik devrim burjuvazinin işidir. İşçi sınıfına demokratik devrim görevinin yüklenmesi, "*sınıfın kendi kendini demokrasiyle sınırlaması*" anlamına gelir, yanlıştır. vb. Troçki, çok sol görünen bu tezleriyle, demokratik devrimi burjuvaziye terkeden menşeviklerin sağ siyasetiyle pratikte birleşmektedir.

Troçki, Rusya için sosyalizmin inşası bağlamında umudunu Batı Avrupa proletaryasına bağlamıştır. "*Sonuçlar ve Perspektifler*" yazısında şunları söyler:

"Rus işçi sınıfı, Avrupa proletaryasının doğrudan devlet yardımı olmaksızın iktidarda kalamaz, ve geçici iktidarını sürekli sosyalist bir diktatörlüğe dönüştüremez."

Bir ülkede sosyalizmin inşasının imkansızlığını savunan bu tez, Troçki'nin düşünce sisteminde olduğu gibi, pratik siyasetinde de sonuna dek belirleyici bir rol oynamıştır.

Troçki'nin düşünce sisteminde köylülüğe karşı kuşku ve inançsızlık yanında, proletaryaya karşı da –özellikle Batı Avrupa proletaryası konusunda– abartılı değerlendirmeler önemli rol oynar. O, örneğin Alman burjuvazisinin, Alman işçi sınıfını devrimci bir rejime karşı savaşa sürebileceğini teorik imkan olarak bile reddeder. Şöyle der:

"Feodal burjuva Almanya'nın devrimci bir Rusya'ya karşı yürüteceği savaş kaçınılmaz olarak Almanya'da proleter devrim anlamına gelir. Bu tespiti fazla kategorik bulanlara tavsiyemiz, Alman işçileri ile Alman burjuvazisi arasındaki bir çatışmayı bundan daha fazla kışkırtacak bir olasılık hakkında kafa yormalarıdır."

Tarih, bu konuda Troçki'nin yanıldığını, proletaryanın kendiliğinden kendi sınıf çıkarlarını kavramasının mümkün olmadığını gösterdi!

1907-1912 dönemi, devrimin yenilgi yılları dönemidir. Troçki'nin bu dönemdeki yazıları, yenilgici ruh halinin, tasfiyeciliğin ya zılarıdır. Lenin'in "**Tasfiyecilik Üzerine**" başlıklı derlemede yayınlanmış olan makalelerinin önemli bir bölümü, Troçki'yle de polemiktir. Bu dönemde, Troçki esas ideolojik mücadelesini "**temsiliyetçilik**"e karşı yürütür. Ona göre, eskiden Narodnikler, köylülük adına, onu "**temsilen**" konuşuyordu, şimdi de Marksistler, öncelikle de Bolşevikler işçi sınıfı adına, onu temsilen konuşuyordu! Yapılması gereken, işçi hareketinin kendisinin konuşmasıydı vs. Bu dönemde Troçki'nin yaptığı pratikte işçi kuyrukçuluğuydu.

1910'da, partinin iki fraksiyonunun, partinin illegal örgütlenmesini tasfiye etmeye karşı olan kesimlerini birleştirme girişimi vardır. Bu dönemde Troçki yeniden "**fraksiyonlar üzeri**" bir görünümde ortaya çıkarak, "**herkesi barıştırma**"ya soyunur. Yaptığı pratikte tasfiyeciliğin korunmasıdır.

Bu girişim sonunda, 1912'de Bolşevikler'in kendilerini bütün oportünist unsurlardan kesinlikle ayırıp, Bolşevik Parti'yi kurmalarıyla sonuçlanır. Troçki, bu dönemde yine Bolşeviklere karşı açıkça Menşevikler'in saflarında yer tutar. Bütün antibolşevik unsurlar birleşerek bir blok oluştururlar. Troçki, bu bloğun sözcülüğünü üzerlenir. Bolşevikleri bölücülükle suçlayarak, onların İkinci Enternasyonal'den dıştalanması için çaba sarfeder. Bloğun ömrü uzun sürmez, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla dağılır.

Emperyalist savaş, Troçki ile Menşevik kanat arasındaki görüş ayrılıklarını arttırır. Troçki, kendini açık sosyalşoven pozisyonlar savunan Menşeviklerden ayırır. Enternasyonal içindeki "sol"cuların topladığı Zimmerwald Konferansı'na katılır. Ancak burada da pozisyonu, Bolşeviklerin pozisyonu değil, kendilerini açık sosyalşovenizmden ayıran ve fakat merkezciyelerden (Kautskyciler) kopmayı göze almayan bir pozisyonudur.

Troçki, Rusya'da Şubat Devrimi'nin patlamasından kısa bir

süre önce Amerika'dadır. Ve bu dönemde de, Rus Sosyaldemok-rasisi'nin en sağ unsurlarıyla işbirliğini sürdürmektedir. Bu dö-nemin Troçki'sini, Lenin, İnes Armand'a yazdığı bir mektupta şöyle karakterize etmektedir:

"İşte Troçki budur!!! Ve o hiç değişmemiştir: Onda her türlü numara vardır, o bir sahtekardır, kendini solcu olarak gösterir ve sağcılara ne kadar yardım edebilirse, o kadar yardım eder."

Troçki, Mayıs 1917'de Rusya'ya döner. Petersburg Sovye-ti'nde çalışmaya başlar. Bu arada Bolşevikler, Nisan 1917'de yaptıkları Parti Konferansı'nda, enternasyonalist pozisyonlar sa-vunan gruplar ve kişilerle işbirliği ve birleşmenin imkanlarını arama kararı almışlardır. Bu karar doğrultusunda, Troçki ve gru-buna Bolşevik Parti'ye katılma önerisi götürülür. Troçki, başlan-gıçta bu öneriyi büyük bir burnu büyüklükle reddeder. Ve kendi etrafındaki grubu güçlendirmeye çalışır. Ancak Bolşevik Par-ti'nin kitle etkisinin güçlendiğini gördüğü ve Kerenski'nin Baş-bakanlığı kabul ettiği şartlarda, ***Bolşevik Parti'nin programını ve tüzüğünü kabul etme temelinde*** Bolşevik Parti'ye katılır.

Troçki, Bolşevik Parti'ye katıldıktan sonra, Temmuz gösteri-leri nedeniyle, Bolşevik Parti üyesi olarak tutuklanır. Eylül ayın-da serbest bırakıldıktan sonra Bolşevik Parti Merkez Komite-si'ne seçilir. 23 Eylül'de de Bolşevik Parti üyesi olarak Petrog-rad Sovyeti Başkanlığına seçilir.

Bu dönemde, Merkez Komitesinde silahlı ayaklanma sorunu tartışılmaktadır. Lenin, silahlı ayaklanmanın artık gerekli ve kaçınılmaz olduğunu savunmaktadır. Kamenev ve Zinoviyev ise, silahlı ayaklanmanın bu şartlarda maceracılık olacağı gerekçe-siyle, silahlı ayaklanmaya karşıdır. Troçki, silahlı ayaklanma konusunda Lenin'i destekler. Ancak, o bu ayaklanmadan devri-min başarısını beklememektedir. Esas beklentisi, Alman prole-taryasının ayaklanmasıdır. Rusya'daki ayaklanmanın bunu ko-laylaştıracığı düşüncesindedir. Silahlı ayaklanmayı bu anlayışla desteklemektedir. Eylemin kendisi konusundaki anlaşma, Le-

nin'le Troçki arasındaki derin görüş ayrılıklarının üzerini örten bir rol oynar. Fakat daha sonra, bu görüş ayrılıkları çok daha açık bir biçimde çıkar ortaya.

Ayaklanma döneminde Troçki, Sovyetlerle partiyi karşı karşıya getirebilecek manevralar yapar. Merkez Komitesi içindeki yeri sağlam olmadığından, askeri komiteyi Petersburg Sovyeti'ne bağlı olarak kurmaya kalkar. Bu manevralar boşa çıkarılır.

Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra Troçki ile Bolşevikler arasındaki ilk önemli görüş ayrılığı, Alman emperyalistleriyle yapılan Brest-Litovsk barış görüşmelerinde yaşanır. Bu dönemde Troçki, "Dışişleri Komiseri" olarak görüşmelerde Rusya heyetine başkanlık etmektedir. Partinin verdiği direktif, hangi şartlarla olursa olsun derhal ateşkes ve barış anlaşması yapılmasıdır. Batı'da devrimin ne zaman patlayacağı belli değildir. Rusya'daki proletarya diktatörlüğü savaştan yeni çıkmıştır. Soluklanmaya ihtiyacı vardır. Bu yüzden, savaşa son vermek, proletarya diktatörlüğünün yaşatılması için elzemdir. Bunun için, geçici olarak emperyalistlerin dikte ettiği şartlar kabul edilmek zorundadır. Troçki, verilen açık direktife rağmen Alman emperyalistlerinin dikte ettiği şartları imzalamayı reddeder. Bunun üzerine Almanya, genç Sovyet devletine resmen savaş ilan eder. Alman orduları Rusya içinde ilerlemeye başlar. Sonunda, genç Sovyet iktidarı ilk anlaşmadan çok daha ağır şartlarla yeni bir barış anlaşması imzalamak zorunda kalır. Troçki, bu tavrı nedeniyle Dışişleri Komiserliği'nden alınır.

Troçki, bu dönemde idari konulardaki tecrübelerinden dolayı, Kızıl Ordu'nun yeniden örgütlenmesi göreviyle yükümlendirilir. Bu dönemde "bürokratizm" konusunda çokça eleştirilir. Yine Lenin, henüz sağken, sendikalar bağlamında yürütülen bir tartışmada, sendikaların askerileştirilmesini, askeri disiplin temelinde inşa edilmesini savunan Troçki, Lenin tarafından sert biçimde eleştirilir.

Lenin öldükten sonra, Bolşevik Parti'ye karşı mücadelesi

sertleşir. Bu mücadelenin temelinde, Troçki'nin tek ülkede sosyalist devrimin zaferinin imkansızlığı düşüncesi yatmaktadır. Troçki, 10. Kongre'de alınan fraksiyon yasağı kararına rağmen, parti içinde fraksiyon oluşturur. Troçkist muhalefete karşı, SBKP içinde Stalin önderliğinde sabırlı, ilkeli bir ideolojik mücadele yürütülür. Bu mücadelenin sonunda, partinin oyuna sunulan muhalefet platformunu 4000 parti üyesi desteklerken, 720.000 parti üyesi, partinin programını, taktik kararlarını destekler.

Bu mücadelenin belgeleri, J.V.Stalin'in "**Muhalefet Üzerine**" başlıklı derlemesinde (Bkz. *İnter Yayınları, İstanbul, Ocak 1993, Cilt I ve II*) yayınlanmıştır.

Ekim Devrimi'nin 10. yıldönümünde, Troçkist muhalefet, proletarya diktatörlüğüne karşı ideolojik mücadelede aldığı yenilgi ertesinde, artık karşıdevrimci eylemlere soyunur. 10. yıldönümü gösterilerinde Petersburg'ta hazırlanan darbe girişimi ertesinde, Troçki ve troçkist muhalefetin üyeleri partiden atılır. Troçki, 1929'da ülke dışına sürülür. İstanbul'da bir süre kaldıktan sonra, Amerika'ya, oradan da Meksika'ya geçer.

1938'de Troçki'nin desteklediği IV. Enternasyonal kurulumu. Bu Enternasyonal, III. Enternasyonal'in yozlaştığı ve karşıdevrimci iltihak ettiği temel tezi üzerinde kurulmuştur. Pratik olarak antikomünist saldırıların bir aracı olmuştur. Troçki, 20 Ağustos 1940'da, Cocoyan'da (Meksika), IV. Enternasyonal üyesi olan bir Rus göçmeni tarafından öldürülmüştür.

Troçkizm, eklektik ve "sol" lafızlarla süslenen çizgisiyle, Marksizm-Leninizmin düşmanı olan bir akımdır. Onun savunduğu "**fraksiyon özgürlüğü**" tavrıyla, özellikle proleter disiplinden öcü gibi korkan aydınlar arasında bir çekiciliği vardır. IV. Enternasyonal adına konuşan her biri birbirini ihanetle suçlayan ve kendisinin Marksizmin saflığını koruduğunu iddia eden, işçi sınıfı içinde önemli bir etki ve güce sahip olmayan 35 fraksiyon, Troçkizm'in andaki halidir.

Troçkizm, hiçbir ÷lkede iktidar olmadığı için, iktidarın yüklediğı kimi sorumlulukların hesabını vermek durumunda da değildir. Onun eylemi eleştiriyle sınırlıdır. Troçki ve troçkistlere burjuvazi tarafından yer yer düzülen övgülerin ve burjuva aydınların sol kesimi açısından "çekiciliğı"nin temel nedenlerinden biri budur. Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliğı'nin troçkistler tarafından yapılan "*yozlaşmış işçi diktatörlüğü*" tahlili, burjuvazinin proletarya diktatörlüğüne saldırılarında "*Marksist tanık*" olarak kullanılagelmiştir. İlginç olan, Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliğı'ne alçakça saldıran troçkistlerin bir bölümünün, daha sonraları gerçekten revizyonistleşen ve yozlaşan Sovyetler Birliğı'ne, her şeye rağmen "*işçi diktatörlüğü*" olarak sahip çıkmaları, savunmaları olgusudur.

Troçkizm üzerine biraz daha...

Broşürümüzün 23. sayfasında Troçkizmden bahsetmiştik, gene aynı konuyla ilgili, ayrıca öğretici olacağına inandığımız bir okuyucu mektubunu cevabıyla birlikte yayınlıyoruz. Okuyucu mektubunu *italik*, cavabımızı normal yazıyla dizdik.

Okuyucu mektubu şu ön notla başlıyor:

"Yeni Dünya İçin ÇAĞRI Dergisi Yayın Yönetmenine; Derginizin Mayıs 1997 tarihli 2. sayısının Eğitim Köşesi'nde "Troçkizm..." Başlıklı bir yazı yayınlandı. Yazıyı bir eleştiriye konu etmek gerektiğini düşünerek, aşağıdaki yazıyı derginizde yayınlanması amacıyla kaleme alarak gönderiyorum. "Okuyucularınızı duyarlı olmaya çağıran" bir yayın olarak bu eleştiri yayınlayacağınızdan endişe duymuyorum. Yayın yaşamınızdan başarı dileklerinizi iletirken, sorunların tartışılarak çözüm üretileceğine olan inancımı bir kez daha ifade etmek istiyorum. 13 Haziran 1997"

Bu bağlamda şunları söylemek istiyoruz:

Çağrı dergisini biz bir tartışma yayın organı olarak değil, bizce doğru olan komünist görüşlerin yayınlandığı, olayların komünistçe yorumlandığı bir siyasi yayın organı olarak kavıyoruz. Kuşkusuz bu, bizim doğru bulduğumuz görüşleri yanlışlarla tartışma-çatışma içinde aktarmamızın engeli değil. Bu çerçevede bizim yanlış bulduğumuz kimi yazıları da, onlarla polemik içinde doğruların daha iyi kavratılması amacıyla yayınlayabiliriz.

Troçkizm konusunda şimdi yayınladığımız okuyucu mektubunu da yayınlamamızın amacı bu: Doğru görüşleri biraz daha iyi açıklayabilmek. Bunca uzun ve kapsamlı bir okuyucu mektubunu plan dışı olarak cevabıyla birlikte yayınlamamızın, Troçkizm konusunda devrimci çevreler içinde de var olan kafa karışıklığını aşmaya hizmettir.

"Troçkizm... başlıklı yazı ve gerçekler" başlığını taşıyan okuyucu mektubu ilk iki paragrafında şunları söylüyor:

"Siyasal yaşam ve mücadelede, sonuçlar öncelleri için bir test görevi görür. Yirminci yüzyılın sonuna geldiğimiz şu günlerde, sosyalistlerin son 150 yıldır sosyalizm adına yaşanan gelişmelerden huzursuz olmaları için yeterince nedenin olduğu bir gerçektir. Nihayet tarihe sosyalizm deneyleri olarak geçen oluşumlar bir-biri ardı sıra, ama hemen hemen hepside aynı neden ve gerekçelerle, aynı biçimde yıkılıp gittiler.

Burada tek tek ayrıntıların üzerinde tartışmanın faydasız olduğunu düşünüyorum. Ancak şu bir gerçek herkes nezdinde genel kabul gören Ekim Devrimi, Çin Devrimi vb. gibi bir kitle mücadelesi temeli üzerinde yükselerek, Komünist Parti'lerin iradi asılmalarıyla sonuca ulaşan devrimlerin "yaşanılan son"a gelmeleri, gerçek komünistleri huzursuz etmeli. Eğer yaşanılanlar "kaderin makatderatı" olarak görülüyorsa, on kez, bin kez titiz olmak zorundayız. Bu güne kadar tarihsel sorunlara getirilen açıklama şuydu; Komünist Liderler/Ustalar ölünce, Komünist Parti'ler revizyonistler, hainler, burjuva yolcular tarafından ele geçiriliyor ve o güne kadar yolunda giden "sosyalizm" yolundan çıkarılarak geriye döndürülüyor. Bunun böyle kabulü içinde adı geçen ülkelerdeki gelişmeler bir noktaya kadar doğru ve tasvip edilirdir, o noktadan sonra ise her şey kötüdür. Somut olgulardan gelişmeleri kopararak ele aldınız mı, başka sonuca ulaşmanızda mümkün değildir. Durum böyle olunca, süreci yönlendirenlerin söylemlerini ya toptan kabul edeceksiniz, ya da reddedip o halkayı yaşamınızın geçmişinden çıkararak "nesp"inizi düzelteceksiniz."

Burada okuyucumuz burjuvazinin "Komünizm öldü", "Bütün sosyalist rejimler çöktü gitti" yaygarasını gerçekmiş gibi kabul ederek başlıyor işe. Kuşkusuz o, "Sosyalist rejimlerin çökmüş" olduğu yaygarasından "Komünizm zaten insan doğasına aykırıdır" vb. sonuçlarını çıkarmıyor. Hayır onun çıkardığı sonuç değişik: "Sosyalizm adına yaşanmış olan gelişmelerden", "devrimlerin yaşanılan sona gelmiş olmasından" komünistler huzursuzluk duymalıdır.

Biz ise, gerçek komünistlerin bu tartışmada en başından kendilerini burjuvazinin "Sosyalizm çöktü", "Komünizm öldü" yollu yaygarasından ayırarak işe başlaması gerektiğini düşünüyoruz. Evet Sosyalizm, Komünizm çok önemli mevziler kaybetmiş, evet önemli bir yenilgi almıştır. Ve fakat bu "Sosyalist Kamp" adı verilen sosyalemperyalist kampın 1990 başlarındaki çöküşüyle değil, çok daha önce olmuştur. Ve Sosyalizm deneyimi üzerine konuşan gerçek komünistler, tartışmada en başından gerçek Sosyalizm ile sahtesini, yani Sosyalizm adına konuşan revizyonizmi birbirinden ayırarak işe başlamak zorundadırlar.

Okuyucumuz bunu yapmıyor. O, yazısının tümünden de açıkça ortaya çıktığı gibi, Sovyetler Birliği'nin de, Çin Halk Cumhuriyeti'nin de sosyalist ve revizyonist dönemlerini bir ve aynı sosyalist deneyimin, gerçek komünistleri huzursuz etmesi gereken parçaları olarak görüyor. Bu kökten yanlış bir yaklaşımdır. Komünistlerin değil, burjuvazinin yaklaşımıdır. Gerçeklerle çelişir.

Okuyucumuz ardından *"tarihsel sorunlara bugüne kadar getirilen açıklama"* şuydu dediği yerde, herhalde –şimdi huzursuz olması gereken– komünistlere mal ettiği bir tavır özetliyor. Özetlediği tavır, antidiyalektik, komünist olmayan bir tavidir. Komünist tavrın karikatürüdür. Şöyle ki, okuyucumuzun iddiasının tersine, gerçek komünistler hiçbir dönemde, geri dönüş olgusunu salt komünist liderlerin/ustaların ölümüne bağlamamış; komünistlerin önderliğinde her şeyin yolunda gittiğini savunmamış, revizyonistler iktidara geldikten sonra da her şeyin kötü olduğunu savunmamıştır.

"Süreci yönlendirenlerin söylemlerini ya toptan kabul etmek, ya da reddedip o halkayı yaşamından çıkarmak" komünistlerin tavrı değildir, olmamıştır. Fakat burada bu karikatür özet içinde reddedilen bir gerçek tavır da vardır. O da şudur: Evet sosyalist devletlerde geri dönüşte, devrim ve Sosyalizm kazanımlarının kaybedilmesinde **belirleyici** olan, siyasi iktidara kimin hakim olduğu sorunudur. Geri dönüşün motor gücü, öncüsü, Sosyalizm adına iş yapan modern revizyonistlerdir.

Komünist Partilerin süreç içinde "revizyonistler, hainler, bur-

juva yolcular" tarafından ele geçirilmiş olması ve bunun sosyalist ülkelerin yozlaşmasında belirleyici olduğu olgulardır. Bunu açıkça tespit etmeyen, bunu ne adına yaparsa yapsın, revizyonizmin iktidarının burjuvazinin iktidarı olduğunu gözlerden gizleyen bir konumdadır. Gerçek Komünizm adına konuşma hakkı yoktur.

Okuyucumuz şöyle sürdürüyor mektubunu:

"Önce şunun altını çizerek belirtelim; hiç bir Komünist Parti'de revizyonistler, hainler, kapitalist yolcular vs. vs. gelip partiyi "ele geçirmiyorlar" onlar zaten KP'nin içindeler. bundanda öte yönetimdeler. Örneğin, Stalin öldüğünde, Kuruşçev Merkez Komite üyesiydi, hemde MK'nın en yetkili ve etkili üyesiydi. Zaten böyle olmasaydı sekreterliğe seçilemez, gelemez velvaya getirilemezdi. Yani sorun bu "revizyonist" hainlerin kötü niyeti filan değil, keza böyle olsa bile bu nasıl sosyalizm ki, nerdeyse 40 yıllık bir inşa sürecinde, bu kadar hain ve kötü niyetli adamı göremediği gibi, hainliklerine rağmen, —onları yetiştiren kendisi olması gerçeğini bir yana bırakıyoruz— onları başına yönetici olarak seçiyor.

Halkı bir yana bırakalım KP'nin üyeleri neredeler ne yapıyorlar, öyle kolay mı 40 yıllık bir insanın —yetiştirdiği yeni insan tipinin— hemen nakavt edilmesi. vs. vs. Öte yandan bir an için resmi tarihe, kendi gözüyle bakalım. Farzedelim ki, yıkıldığı ana kadar Parti doğru yoldaydı, 70 yıllık parti tarihini bir an için bütünlüklü olarak alın, Lenin dışında hainlikle suçlanmamış bir tek parti yöneticisi bulamazsınız, her halef selefini sanık sandalyasına oturtmuştur. Bir Rus aydının dediği gibi bizi 70 yıldır hainler yönetiyormuş da haberimiz yokmuş. Doğrumu bunlar? Bence değil. Soruna resmi tarihin yüzlüğüyle bakarsanız doğrudur der ve hiç bir gerçeği de görmek istemezsiniz."

Burada yine karikatürize edilmiş bir resmi tarih açıklamasına saldırı var. Sanki birileri, "kapitalist yolcuların, revizyonistlerin" dışardan gelip partiyi ele geçirdiklerini savunuyormuş gibi, bu işin öyle olmadığı, söz konusu revizyonistlerin önceden de partinin içinde, evet merkezinde olduğu anlatılıyor. Anlatılan doğrudur da, karşısında polemik yapılan düşüncüyü gerçek komünistler hiç-

bir zaman savunmamıştır. O zaman bu polemik kime karşı ve neden diye sorulmak zorundadır.

Ardından, yine komünistlere mal edilen ne idüğü belirsiz tarih açıklamasına atıfta bulunularak, birilerinin geri dönüşü revizyonistlerin kötü niyetine bağladığı, böyle bir açıklamanın yanlış olduğu anlatılıyor. Burada okuyucumuzun haklı olarak reddettiği pozisyon, gerçekte kendi kafasında yaratıp, "*tarihsel sorunlara getirilen açıklama*"ya mal ettiği bir yeldeğirmenidir. Gerçek komünistler sorunu niyet sorunu olarak koymadılar. Revizyonistlerin dışardan geldiğini vb. de savunmadılar. Sadece şunu söylediler:

Marksist-leninist çizgiyle, revizyonist çizgi arasında nitelik farkı vardır. Birincisi proletaryanın, ikincisi burjuvazinin çizgisidir. Sosyalist inşada ilerlemek marksist-leninist çizginin hakimiyetine ve uygulanmasına bağlıdır. Bu yüzden, böyle bir çizginin savunucularının, marksist-leninistlerin siyasi iktidarı elinde bulundurmaları belirleyicidir.

Sosyalizmi inşa yolunda ilerleyen bir ülkede, revizyonist bir çizginin hakim hale gelmesi, Sosyalizmden geri dönüşün, yozlaşmanın yolunun açılması demektir. Revizyonist bir çizginin savunucularının, revizyonistlerin hakimiyeti, son çözümlemede burjuvazinin hakimiyetidir. Süreç içinde Sosyalizmin kazanımlarının bir bir yitirilmesi, ülkenin renk değiştirmesi kaçınılmazdır.

Revizyonizm de Sosyalizm adına konuştuğu için, revizyonistler "dıştan" gelmedikleri, bizzat parti içinde ve iktidar organları içinde yer aldıkları, pek çoğu geçmişte kendileri marksist-leninist çizginin savunulması ve uygulanmasında yararlılıkları olan insanlar oldukları için, bunların gerçek yüzünün görülmesi hiç de kolay değildir. Onlar –okuyucumuzun sözcükleriyle konuşursak– "*hainliklerini*" Sosyalizmi savunma adına, parti adına vb. yapıyorlar. Yapılanın hainlik olduğunu görmek hiç de kolay bir iş değildir.

Yapılanın hainlik olduğunun, çizginin revizyonist olduğunun zamanında ve yeterince görülmemesinin, buna karşı yeterli bir direniş olmamasının –okuyucumuz sanki hiç direniş yokmuş, mü-

cadele yokmuş gibi koyuyor meseleyi, doğru değil— tek açıklaması vardır: Marksizm-Leninizmin kavranmasında yeterli derinlik ve genişlik sağlanamamıştır. Burada sorulması gereken temel soru şudur: Sağlamak için yapılanların ötesinde ne yapılabilirdi? Biz bu soruya tarihi şartları gözönüne alıp cevap verdiğimizde, en azından Sovyetler Birliği deneyiminde Lenin ve Stalin döneminde yapılanların muazzam işler olduğunu, çok daha fazlasının da yapılamaz olduğunu düşünüyoruz. Hatalar yok mu? Her şey gül-lük gülistanlık mıydı? Hayır! Fakat yapılanların esası doğrudu. Ve hatalara karşı da mücadele ediliyordu!

Okuyucumuzun mektubunun burada tavır takındığımız ilk bölümlerinin temel yanlışı, Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki net ayrımı yapmaması, hepsini aynı kefeye atmasıdır. Okuyucumuz gerçek Komünizm adına konuşsa da, Troçkist olmadığını açıklama ihtiyacı duysa da, dünya komünist hareketinin geçmişine yaklaşımındaki bu tavrı, gerçekte troçkist bir tavidir.

Okuyucumuz mektubunun bundan sonraki bölümünde esas meseleye, eleştirdiği, tavır takındığı yazının da başlığı olan Troçkizm meselesine geliyor.

Şöyle diyor okuyucumuz:

"Gelelim Troçkizm meselesine. Her şeyden önce Troçkist olmadığını ve Troçkinin bir çok düşüncesini yanlış gördüğümü belirteyim. Ancak Troçki ve Troçkizm olarak nitelendirilen görüşlerin sahiplerini "resmi tarih"in yargısıyla karşı-devrimci olarak değerlendirmenin de yanlışlığını inanıyorum. Dergide yayınlanan yazıda önce iki şey birbirine karıştırılıyor. Bunları ayırmak gerek. Birincisi Ekim Devrimi'nden önceki Troçki ve düşünceleriyle devrimden sonraki süreci MK'den çıkarıldığı tarihe kadar bir bütün olarak ele almak gerek. İkincisi ise "hain ve ajan" Troçkinin süreci ve değerlendirilmesidir.

Yazıda nerdeyse "her biri başka telden çalan onlarca önemsiz (Troçkist) fraksiyon"u bile onun bir karşı-devrimci teori olduğunun dayanağı olarak sunmaya, eğilim duyuyorsunuz. Söylemeye gerek yok ki, bu durum doğruluk/yanlışlığın kanıtı olarak ileri sürülemez. Şöyle bir geriye yaslanacak, kendinizin gel-

diği geleneğe ve kendinize bakın. Bu durum, bu parçalanmışlık, bu keşmekeş ve 25 yıllık verimsiz bir çalışmadan geleneğin kurucusunu sorumlu tutma basiretsizliğini gösterebilmek mümkün mü? Elbette hayır. Ama bu sizler sözkonusuyken olmuyorsa, başkaları için de olmamalı. Troçkizm, nihayet "resmi ve hakim" anlayışça şiddetle tasfiye edildi, oysa sizin geldiğiniz gelenekte en azından son bir iki yıla kadar "ölümlü" şiddet yoktu. Keza Troçkizim için 1928 yılını baz alsak, gelenek için de 1973'ü ve gelinen yerde biz onlardan hemde daha az zamanda daha çok "bölünmüşüz", demekki gelenek daha "doğurgandır" ve bu doğruluk/yanlışlığın kanıtı olamaz olmamalı."

Önce okuyucumuzun troçkist olmadığını belirtme ihtiyacını dıyması bizim için anlaşılır bir şey. Çünkü gerçek Komünizm a-lına konuşmakla, açıkça troçkist olduğunu söylemek bağdaşmaz. Fakat, bu "*ben troçkist değilim*" açıklamasına ek olarak getirilen ve onu kanıtlamaya çalışan "*Troçki'nin birçok düşüncesini yanlış görüyorum*" sözleri, troçkist olmamanın kanıtı değildir. Bugün birçok troçkist, Troçki'nin de birçok görüş ve tavrına eleştiri getirmektedir. Aynı şekilde birçok gerçek komünist de birçok komünist önderin şu veya bu görüşüne eleştiri getirmektedir. Ama bu onların marksist-leninist olmadığı anlamına gelmemektedir.

Troçki ve troçkizm konusunda bizim tavrımız eleştirilen yazıda vardır. Bütün yazıda hiçbir yerde, ne Troçki ve ne de troçkizm, bir bütün olarak ve en başından itibaren "*karşıdevrimci*" olarak değerlendirilmemektedir. Ama okuyucumuzun kafasında resmi tarih anlayışı vardır. Ona göre Troçki ve troçkizmin temel özelliği tek kelimeyle karşıdevrimciliktir! Ve bu yanlıştır. Eleştirmek iyidir. Ve fakat eleştirilen şey önce olduğu gibi alınmak, kavranmak zorundadır.

Troçkizm konusunda yazıda yaptığımız genel değerlendirmeler şunlardır: "*Troçkizm, Marksizmi savunma adına konuşan oportünist akımlardan biridir.*" "*Troçkizm eklektik ve sol lafızlarla süslenen çizgisiyle Marksizm-Leninizm düşmanı olan bir akımdır.*" Biz yazıda, hiçbir yerde Troçki'nin hainliği ve ajanlı-

ğını, troçkizmin karşıdevrimciliğini vb. tartışmıyoruz. Okuyucumuz ise, kafasındakini bize maledip "eleştiriyor".

Okuyucumuzun Troçkizm savunusunda temel çıkış noktası, Troçki'nin "*hain ve karşıdevrimci*" olmadığı temel tezidir. Yazının ise Troçki'yi "*hain ve karşıdevrimci*" değerlendirdiği iddiasındadır okuyucumuz. Halbuki yazının hiçbir yerinde böyle bir değerlendirme yoktur. Durum böyle olduğu için de dergide yayınlanan yazıda **iki şeyin birbirine karıştırıldığı iddiası boş bir iddiadır**. Okuyucu burada dergideki yazıyı eleştirme adına, gerçekte yazıyı değil, yazıya maletmeye çalıştığı kimi iddiaları eleştirmektedir. Dergideki yazıda Troçki'nin rolü ve savundukları özet halinde ve tarihi süreç içinde ele alınmaktadır. Ve söylenenlerin tümü doğrudur.

Okuyucu, kafasındaki resmi eleştirdiği için, yazıda 35 troçkist fraksiyonun varlığını bile "*onun karşıdevrimci bir teori olmasının dayanağı olarak sunmaya eğilim*" duyduğumuzu iddia ediyor. Yazının hiçbir yerinde troçkizmin karşıdevrimci bir teori olduğunu söylemediğimiz gözönüne alındığında, bu iddianın boşluğu görülür. Çok bölünme ne devrimciliğin, ne karşıdevrimciliğin işaretidir! Okuyucumuz bizi kafasındaki resme göre eleştiriyor, yazdıklarımıza göre değil. Biz de çok bölünmüşüz, bölünmüşlük doğruluğun, yanlışlığın kıstası değildir vb. yollu polemikler bu bağlamda gereksiz, boş laftır.

Okuyucumuz mektubunu şöyle sürdürüyor:

"Dönelim yazıya; Troçki açısından birinci dönem dediğim döneme bugünden bakıldığında aslında söylenebilecek fazla bir şey yok. Görüşlerinin doğru/yanlışlığının tartışılması anlamında değil, "hain ve karşı-devrimci" olmadığı anlamda. Çünkü Lenin bile eleştirirken, O'nu Marksizm alanında görerek eleştiriyor. Böyle olmasaydı zaten Parti'ye alınıp MK üyeliğine getirilmezdi. Dolayısıyla eğer bu "hain"liği bu döneme kadar sarkıtırmanız, RSDİP'in ve Lenin'in "hain"leri başa getirmesini de açıklamak durumundasınız. Yani hataları olmak ayrıdır ve bu Komünist olmanın önünde engel değildir. Siz, tarihte hata yapmadığını söyleyen bir komünist, bir komünist önder, bir komünist "usta" göster-

rebilir misiniz? Komünist olarak tanrıyı göstermezsiniz tanrıyı gösterebilmek için önce komünistlikten istifa etmeniz lazım.

"Troçki, Rusya için sosyalizmin inşası bağlamında umudunu Batı Avrupa proletaryasına bağlamıştır" diyor ve bir de alıntı veriyorsunuz. Oysa aynı düşünceyi Lenin de defalarca belirtmiştir. Ama ne hikmetse Lenin söyleyince komünistliğinin, Troçki söyleyince "hain"liğinin kanıtı oluyor. Burada alt alta bir-iki alıntı sıralayalım ve değerlendirmeyi okura bırakalım.

1) "Rus işçi sınıfı, Avrupa proletaryasının doğrudan devlet yardımı olmaksızın iktidarda kalamaz, ve geçici iktidarını sürekli bir sosyalist diktatörlüğe dönüştüremez."

2) "Eğer sosyalist Avrupa proletaryası Rus proletaryasının yardımına gelemese, tek başına Rus proletaryası için bu kavga, hemen hemen umutsuz olacaktır ve Rus proletaryasının yenilgisi (...) kaçınılmaz olacaktır."

3) "...şimdi Batı Avrupa'nın kapitalist ülkeleri sosyalizme doğru gelişmelerini tamamlayana kadar, küçük ve çok küçük köylülerimizin üretimiyle ve bugünkü yıkık durumumuzla ayakta kalabilecekmiyiz, sorusu karşımıza çıkıyor."

Bu üç alıntının mantığında bir çelişki aramak anlamsız ve boştur. Birincisi Troçkiden, 2 ve 3'üncü alıntılar Lenin'den veya Troçkiden yapılan alıntı en azından bu alıntının konusu olan şeyde, Troçki'nin en az Lenin kadar komünist olması gerektiğidir."

Görüldüğü gibi, okuyucumuz 2 sayfalık yazının neredeyse 1,5 sayfasında anlatılan 1929 öncesi dönem için, somut olarak anlatılanların tartışılmasından özenle kaçınıyor. Yalnızca bu dönemde "hain ve karşıdevrimci" denemez diyor. İyi de, bunun yazıyla ilgisi ne? Eleştirdiği yazıda bu dönem için Troçki hain ve karşıdevrimci idi vb. bir değerlendirme mi var?

Bu dönem Troçki'si önemli sapma ve yanlışlar içinde bir Marksist'tir. Ve öyle değerlendirildiği için de Bolşevik Parti'nin üyesi olabilmiş, Sovyetler Birliği'nde hem partide hem devlette önemli yönetici görevler üzerlenebilmiştir. Yazıda tam da bu anlatılmakta, şekillenen ve bir noktadan sonra, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist iktidara karşı tavrı itibariyle karşıdevrimci bir

konuma evrimlenen troçkizmin temel çıkış noktaları, ayrılıkları, özellikleri ortaya konmaktadır. Eleştirilecekse, yanlış bulunuyorsa, bunlar eleştirilmeli. Hayır öyle değil, şöyledir denmelidir.

Bizim, Troçki'nin "hain"liğini marksist partinin kuruluş dönemlerine vb. kadar uzatma diye bir tavrımız, sorunumuz yoktur. Yazıda bu net olarak ortadadır. Bunun yanında fakat, troçkizmin Sovyetler Birliği'nde sosyalist iktidarın yıkılması çağrılarının teorik çıkış noktalarının onun daha 20. yüzyılın başında şekillenmeye başlayan teorisinde var olduğunu göstermek de görevdir. 1930'lu yıllarda, troçkizmin Sovyetler Birliği'ndeki iktidarı devrimle yıkmaya çağrılarını gökten zembille inmemiştir. Yazıda bu gösterilmektedir. Eğer eleştirilecekse, söylenenlerin yanlış olduğu, Troçki'nin savunduklarının ve yaptıklarının bizim anlattığımız gibi olmadığı vb. ortaya konmalıdır.

Okuyucumuz bir noktada Troçki'nin bu dönemi hakkında yaptığımız *"Troçki, Rusya için Sosyalizmin inşası bağlamında umudunu Batı Avrupa proletaryasına bağlamıştır"* değerlendirmemizin yanlışlığını göstermek için Lenin'den iki alıntı yapıp, ikisinin de öзде aynı şeyi savunduğunu söylüyor.

Burada okuyucumuzun gözden kaçırmaya çalıştığı bir gerçek var: Lenin'le Troçki arasında bu noktadaki farklılık, birinin başından itibaren tek ülkede Sosyalizmin inşasının ve zaferinin mümkün olduğunu, diğerinin ise bunun mümkün olmadığını savunması değildir. Lenin de belli bir döneme kadar, Rusya'da sosyalist devrimin ancak Batı Avrupa proletaryasının desteğiyle mümkün olacağını savunmuştur. Bu, esasında hakim olan ortodoks marksist görüştü. Lenin'in teori alanında büyüklüğü; pratik gelişmeler, teoriyi artık geçersiz kılma noktasına geldiğinde, onun teoriyi değiştirmesi, Marksist teoriyi geliştirmesinde yatmaktadır. Marksizmi, Leninizm aşamasına yükselten de bu tavidir.

Okuyucu, bu noktada da Troçkizm konusunda bizim eleştirimizin özünün ne olduğunu anlamamıştır. Biz, Troçki'yi, yalnızca ve esas olarak, alıntı yaptığımız görüşü savunduğu için eleştirmiyoruz. Hayır. Bu alıntının arkasından söylediklerimiz aynen şöyledir:

"Bir ülkede Sosyalizmin inşasının imkansızlığını savunan bu tez, Troçki'nin düşünce sisteminde olduğu gibi, pratik siyasetinde de SONUNA DEK BELİRLEYİCİ BİR ROL OYNAMIŞTIR."

Görüldüğü gibi, sorunumuz tek başına bu tezin belli bir süre savunulmuş olması değildir. (Öyle olsa, okuyucunun, ama bunu Lenin de savundu demesi haklı olurdu.) Hayır. Bu düşüncenin ve ona uygun pratiğin sonuna dek savunulmuş olmasıdır.

Okuyucumuz daha sonra 1929 sonrası döneme geçiyor. Bu bölümde önce şunları söylüyor:

"Şimdi gelelim üzerinde fırtınalar koparılan Troçki'nin yaşamının ve Troçkizmin ikinci dönemine. Bilindiği gibi Troçki düşüncelerinin "yanlış"lığından ve Partinin disiplinine uymadığı gerekçesiyle Partiden atıldı. Kuşkusuz genel olarak, örgütsel yapıtamlalarda, bireyler kendilerini orda ifade edemeyip ayrılacakları gibi, örgütlerde bu uyumsuzluktan dolayı bireyleri kapı dışarı edebilirler. Her iki taraf içinde bu mantığın anlaşılır bir yanı vardır. Ve buna yabancı değiliz. Ancak bu, ne ayrılanı, ne de ayrılanı tek başına karşı-devrimci, hain yapmaz. Böyle olsaydı ilk kurulan örgütler ayrılan ve saf dışı edilenlerin hepsinin otomatik olarak karşı-devrimci olması gerekirdi. Bu da bizi şu objektif-subjektif ajanlığa götürürdü. Yani ben doğru olan tek merkezim ve bana ters olan ve gelen her şey, salt bu nedenle de olsa karşı-devrime hizmet ediyor, etmek zorundadır. Ve sonuçta "hıyanet"tir. Bunun böyle olmadığını kabul etmediğinizi farzederek geçiyorum. Peki sorun nedir? Subjektif ajanlığın ve ihanetin varlığı ve kanıtlanmış olmasıdır. Bilindiği gibi Troçki ve Troçkistler emperyalist ülkelere (ve özellikle de Almanlara) ajanlık yapmakla suçlandılar. Bu yapılırken tek dayanak olarak, şu ünlü Moskova duruşmalarında yapılan "itiraflar" gösterildi. "İtiraf ve İtirafçılık" üzerine sonra durmak üzere geçiyorum."

Burada okuyucumuz önce partiden her atılanın "hain" olması gerekmediğini anlatıyor. Doğrudur. Fakat tartıştığımız bağ içinde bu doğrunun anlatılmasının işlevi ne?

Troçki'nin partiden atılması, ona karşı parti içinde yürütülen

uzun bir mücadele sürecinin sonudur. Troçkist muhalefet parti içinde yasak olmasına rağmen fraksiyonist faaliyet yürütmüş ve parti içinde yoğun tartışmalar yıllar boyu sürdürülmüştür. Gerek Stalin'in "Muhalefet Üzerine" başlıklı derlemede yayınlanan yazıları (Bkz. İnter Yayınları, 1993 İstanbul, iki cilt) gerekse SBKP ve Komintern'in bir dizi belgesi, bu mücadelenin nasıl yürüdüğünü göstermektedir.

Troçki ve troçkist muhalefet, hemen her temel noktada ayrı görüşlere, ayrı çizgiye sahiptir. Sonunda bu muhalefet açıkça programını/platformunu ortaya koymaya zorlanmış ve parti iki platform arasında seçim yapmıştır. 724 bin parti üyesinden 720 bini partinin platformu, 4 bini Troçki ve diğer muhalefetin ortak platformunu desteklemiştir.

Muhalefet bu açık tavır ertesinde parti disiplinine uymaya çağırılmıştır. Kimi gerçekten özeleştirici yapıp parti çizgisi temelinde çalışmaya sarılırken, Troçki ve troçkist muhalefet parti içinde iktidar mücadelesini sürdürmeye çalışmış ve 1927'de Ekim Devrimi'nin yıldönümü kutlamalarında Troçkist muhalefet provokatif eylemlere girişmiştir. Bu tavır bardağı taşıran son damla olmuş, daha önce ideolojik mücadeleyle yenilen ve kopulan troçkizmle örgütsel bağlar da koparılmıştır. Troçki ve troçkist muhalefet partiden atılmıştır.

Partiden atılma gerekçesi, "hainlik", "emperyalizm ajanlığı" vb. değildir. Ve fakat, evet Sosyalist Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanlık, atılma gerekçeleri içindedir. Burada sorulması gereken soru şudur: Bu atılma gerekçesi doğru mudur? Gerçekten de Sosyalist Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanca bir tavır sözkonusu mudur? Bu sorunun pratik cevabı, 10 yıl kutlamalarındaki olaylarda verilmiştir. Sovyetler Birliği'ni sosyalist görmeyen ve zaten Rusya'da, Avrupa proletaryasının doğrudan devlet desteği olmaksızın bir sosyalist iktidarı mümkün görmeyen troçkistler, sosyalist iktidarı yıkmaya yönelik çağrı ve girişimlerde bulunmuşlardır. Bu çağrı ve girişimler giderek artmıştır. Olgu budur.

Bu noktada tartışan her kişi, şu somut soruya somut cevap vermek zorundadır:

1929'da Sovyetler Birliği'ndeki iktidarın niteliği nedir? Ve bu iktidar bağlamında komünistlerin görevi nedir? Komünistler açısından bu soruların cevabı nettir: 1929'da Sovyetler Birliği'ndeki iktidar, işçi sınıfının dünyadaki tek iktidarıdır. Bu iktidarı korumak ve güçlendirmek, tüm komünistlerin ve tüm proletaryanın en önemli görevlerinden biridir.

Troçki ve troçkistlerin de bu soruya verdikleri cevaplar nettir: 1929'da Sovyetler Birliği'ndeki iktidar "yozlaşmış, bürokratlaşmış işçi iktidarı"dır, görev "siyasal devrim"le bu iktidarı uzaklaştırmaktır! Bu tavrı takınanların konumu, objektif olarak Sovyetler Birliği'nde sosyalist iktidarı yıkmak için her şeyi yapan burjuvazinin tavrıyla birleşmektedir. Devrimci-sosyalist bir iktidarın "siyasal devrimle" yıkılması talebi, gerçekte, karşıdevrim talebidir. Bu dönemde söylenen ve tartışılan budur. Ne Troçki'ye ve ne de genel olarak troçkistlere bu dönemde subjektif olarak ajanlık suçlaması getirilmemiştir.

Moskova Duruşmaları'nda kimi tanıklar subjektif ajanlıklar üzerine de ifade vermişlerdir. Bizim Troçkizm değerlendirmemizde çıkış noktamız, bu ifadeler vb. değil, Troçki ve troçkistlerin objektif konumlarıdır. Bu, yazımızda açıkça bellidir.

Okuyucumuz şöyle devam ediyor:

"Ancak şu gerçeği artık görmek ve teyid etmek durumundayız. Stalin'in ve Sovyet yönetiminin Troçkistlere yönelik suçlamalarının, itiraflar dışında bugüne kadar bir tek dayanak velveya kanıt gösterilmedi, gösterilemedi. İşin ilginç bir başka yanı, Hitler Almanyası'nın bütün belge, bilgi ve arşivleri, savaşın sonunda SSCB'nin eline geçtiler. İşbirlikçilik suçlamalarına o zaman ve o zamandan sonrada bir kanıt sunulmadı, sunulamadı. Çünkü, gerçekten böyle bir bağın olmadığını, bizzat suçlamanın sahipleride biliyordu. Ama nihayet elde itiraflar vardı. Ve tarih bir sefer yazılarak kaydedilmiş, değiştirmek içinde bir neden

yoktu. Hele-ki bu yazılı tarih birde yöneticilerin, doğru ve mu-kemmelliklerinin dayanağı ise. Ama bunu yapanlar günün birinde, bu yaptıklarıyla tarihe bir yanlış hat açtıklarını zaten farke-demiyceklerdi. Olacak olan günün birinde birilerinin de onları "hain" velveya "despot" ilan edecekleriydi. Nitakim yukarıda da açıkladık ki Sovyet Tarihi incelendiğinde olan budur.

Öte yandan, işbirliğinin hiç bir somut kanıt ileri sürülmeden suçlama devam ettiriliyorken SSCB'nin kendisi Hitler Almanya'sı ile bir saldırmazlık paktı imzalayabiliyordu. Denilecektir ki, bu SSCB'ne zaman kazandırmak için bir taktikti, veya iktidardaki bir parti devletsel çıkarlarını korumak için yapıyor, vs. vs. Ama sorun bunlar değil. Sorun bir taraftan mesnetsiz bir suçlamayla insanların yokedilmesi olayıdır. Öte yandan bu suçlamanın tarihini geriye doğru sarkıtarak nerdeyse Troçki'nin doğumuna dayandırılmasıdır. Hem bunların hepsini söyleyeceksin, hemde kalkıp eleştireceksin. "Troçkizim, iktidarda olmadığı için, hesapta vermiyor"muş. Bence yazının yazarı bir an için kendisine bakmalı. Nerde iktidarda olduğunu da okura açıklamalı. Ya da biz iktidarda olmadığımızdan ve bugüne kadarda gelemediğimizden, sosyalizmi inşa etmekte bir türlü bize kısmet olmadığından, bunların tümünün sorunları bizi ilgilendirmiyor mı demek gerek. İkincisi, eleştirel baktığından, "çekicilik" kazanıyormuş? Sormazlarmı adama, geldiğiniz gelenek için sizde öylesiniz, ama hiçde bundan dolayı çekicilik kazanmıyorsunuz."

Burada okuyucumuz "Troçkistlere yönelik suçlamalara ... itiraflar dışında hiçbir kanıt gösterilmedi" dediği noktada, ölçüyü iyice kaçırmaktadır. Burada önce troçkistlere yönelik suçlamalar "hainlik, sübjektif ajanlık"la sınırlanmaktadır. Bu doğru değildir. Troçki ve troçkizm, sübjektif ajanlığın ötesinde, anti-Sovyet teorileri ve pratikleri nedeniyle suçlanmışlar, onlara karşı yoğun bir ideolojik mücadele verilmiştir. İkincisi, bir dizi tanığın verdiği ifadedeki itirafların neden kanıt sayılmayacağı, okuyucu-

muzun kendi gizidir. Fakat bizim için bu, daha önce de belirttiğimiz gibi, troçkizmin değerlendirilmesinde esas çıkış noktamız da değildir.

SSCB'nin Almanya ile yaptığı saldırmazlık paktı benzetmesine gelince: Sorun kimin kimle geçici uzlaşmaya girmesi sorunundan çok, bu uzlaşmanın içeriği, ne için yapıldığı sorunudur. SSCB'nin Almanya ile yaptığı saldırmazlık paktı, SSCB açısından, Sosyalist devletin varlığını sürdürmek, onu korumak amaçlıdır. İtiraflara göre, kimi troçkist önderlerin Alman emperyalist şefleriyle yaptığı pazarlıkların amacı ve konusu ise, Sovyetler Birliği'ndeki iktidarın yıkılması üzerine kuruludur. Okuyucumuz yaptığı benzetmelerin ne anlama geldiği üzerine görünürde pek kafa yormamıştır.

O burada da tartışmayı bizim söylediklerimiz üzerine değil, kendi kafasındaki resme göre yürütmektedir. Sorunun ne olduğunu koyduğu yerde bu nettir. Sorun *"mesnetsiz bir suçlamayla insanların yok edilmesi, öte yandan bu suçlamanın tarihinin geriye doğru sarkıtılarak neredeyse Troçki'nin doğumuna dayandırılması"* imiş! Buna diyeceğimiz tek şey var: Bu, senin kafandaki sorun, bizim yazımızda tartıştığımız sorun değil. Biz, yazımızda *"Troçkizm hiçbir ülkede iktidar olmadığı için, iktidarın yüklediği kimi sorumlulukların da hesabını vermek durumunda değildir, onun eylemi eleştiriyse sınırlıdır"* dedik ve bunun, onun özellikle burjuva aydınların sol kesimi açısından çekiciliğinin bir nedeni olduğunu söyledik. Okuyucumuz buna kızmış. Kendinize bakın, siz neden çekici değilsiniz vb. diyor! Ne diyelim.

İnsan polemik yürütürken, hele bunu gerçek Komünizm adına yapıyorsa, hele tartışılarak çözüm üretme gibi yüce hedeflere sahip olduğu iddiasında ise, önce polemik yürüttüğü görüşü anlamaya çalışır. Burada da okuyucumuz bu yolu seçmiyor. Değimizi değil, aklında olanı eleştiriyor.

Önce biz, bir akım olarak troçkizmin –Marksizm-Leninizm'in tersine!!!– hiçbir ülkede iktidar olmadığını söyledik.

Anda "İktidarda" olup olmadığını vs. hiç tartışmadık. İktidar, diyoruz. O iktidarda okuyor. Biz anı değil, geneli tartışıyoruz.

İkincisi, troçkizmin vereceği bir hesap yoktur! Biz bugün iktidarda olmasak da vereceğimiz hesap vardır. Ve hesap soruluyor da bize! Sovyetler Birliği deneyiminin, Çin deneyiminin, Arnavutluk deneyiminin hesabı haklı olarak troçkistlere değil, biz marksist-leninistlere, komünistlere soruluyor. Ve biz o hesabı vermekle yükümlüyük. Veriyoruz. Ve bu bağlamda, bizim geçmişimizde burjuvazinin hoşuna gitmeyen çok şey olduğu için, burjuva aydınlar açısından çekiciliğimiz, troçkizmin çekiciliği kadar değil! Söylediğimiz bu, anlaşılması bunca güç mü? Sanmıyoruz. Fakat önyargısız olunursa!

Okuyucumuz mektubunu şöyle bağlıyor:

"Sonuç olarak, gelinen yerde (tarihsel zaman diliminde) geriye dönüp baktığımızda, artık doğru ve yanlışları, olanla olmayanları akli-selim bir biçimde bir birinden ayırmak gerek. Bir iddia sürdürülecekse, kanıtlarını da sunmak gerek. Biri kalkıp sosyalizm yenilgiyle sonuçlandı diye bunu Menşeviklerin Lenin'e yönelik Alman ajanlığına dayanarak yaparsa ne olur? Ki kanıt anlamında, Lenin'in Alman topraklarından kapalı bir vagonla Rusya'ya geçtiği biliniyor. Mesnedsiz iddaları sürdürmek kimseye bir şey kazandırmıyor.

Troçkiyi eleştirmek bir şey, ajan hain demek başka bir şeydir. Artık görmek ve bilmek durumundayız, iddia sahibi olanların "doğru"cu olmaları yaşanan sonu ortadan kaldırmadı. Demek ki, bu doğru denenlerden de yanlışlar var(mış). Eğer yanlışlarımızdan ders çıkaramıyorsak, eğer yenilgiden yenilginin derslerini çıkaramıyacaksak, eğer hayal ürünü hikayelerle "sosyalizm deneyleri"nin ruhunu kurtarmaya çalışırsak, söylemeye gerek yok ki "bu hamur daha çok su alır."

Bir cümleyle şunu da belirteyim; Düşünceme göre, Stalin'in yerine Troçki iktidara hakim olabilseydi, yaşananların değişmiş olabileceğini sanmıyorum. "Biçim ve yöntemde" nüans farkları

olacaktı. Bu da yaşanan sürecin "uzunluğuna" yani zamana) etki edecekti. Bunun dışında bir olası gelişme olmazdı. Çünkü biliyoruz ki, yaşanan bütün deneylerde nihayet bir "günah keçisi" bulundu, bulunuyor. Dolayısıyla soruna halen böyle bakmaktadır ki bizi ilerletmiyor. Yaşanılanlar doğruduyduysa, niye yanlış bir yere vardılar. Yürünülen yolun bizi götüreceği sonucu biliyor olup, halen onun en doğru yol olduğunu söylemek, yaşanan gerçeklere gözümüzü kapatmaktır. Artık görmeliyiz, görüyoruz diyebilmeliyiz."

Artık doğru ve yanlışları ayırmak gerekmiş... Neden artık? Daha önce bu gerekli değil miydi, yapılmadı mı? Okuyucumuz belki yapmamış olabilir. Fakat biz hep doğrularla yanlışları birbirinden ayırmaya çalıştık ve esasta ayırdık da! Biz ileri sürdüğümüz her iddianın kanıtlarını da ileri sürdük. Tam da böyle davrandığımız için ve tartışmanın sapacağını saptırılacağını bildiğimiz için, troçkizm konusunda sübjektif ajanlık, hainlik tartışmasına girmedik yazımızda. Ama okuyucumuz bizim yazmadığımızı okumuş yazıdan. Ne diyelim?

Biz yazımızda Troçki'ye ajan demedik. Onu eleştirdik. Okuyucumuz *"Troçki'yi eleştirmek bir şey, ajan hain deme başka bir şeydir"* diyor! Ne derin bir gerçek(!) demekten başka bir şey gelmiyor elimizden!

Ve sonunda bakla çıkıyor ağızdan: "Yaşanılan son", doğru olma iddiasında olanların da yanlışlığını göstermiş! "Yaşanılan son" denen şey, sosyalemperyalist kampın çöküşü! Böylece daire kapanıyor! Bir yanda Troçki –troçkizm– öbür yanda Lenin, Stalin, Kruşçev, Brejnev... marksist-leninistler ve revizyonistler! Bir kez daha marksist-leninistlerle revizyonistler arasında ayrım yok! Hepsi aynı kefedeli!

"Yaşanılanlar doğru idiyse, niye yanlış bir yere vardılar?" Soru bu! Bunu yazana göre, esasında bir değişiklik yok. Hep aynı düşünce iktidarda!

Biz olumlu koyalım:

Biz marksist-leninistler, Sovyetler Birliği'nde iktidarı 1956'da-

ki 20. Parti Kongresi'ne kadar esasta marksist-leninist bir iktidar olarak değeriendiriyoruz. Marksist-leninist iktidar demek, bu iktidar altında her şeyin doğru olduğu, her şeyin güllük gülistanlık olduğu anlamına gelmiyor. Marksist-leninist iktidar şartlarında da, parti ve devlet iktidarı içinde revizyonist hatalar ve revizyonistler vardır. Revizyonist hatalar giderek artan bir eğilimdedir. 20. Parti Kongresi, revizyonist bir çizgiyi ve bunu savunan revizyonistleri hakim hale getirmiştir. Revizyonist hakimiyet altında SBKP ve Sovyetler Birliğı giderek yozlaşmış, nitelik değışirmiştir.

Troçkizm, 1920'li yılların sonlarına gelene dek, işçi sınıfı hareketinde bir oportünist akımın ismidir. Buna karşı marksist-leninistler ilkeli bir ideolojik mücadele yürütmüşlerdir. Gelişmesinin belirli bir aşamasında, troçkistler Sovyetler Birliğı'ndeki sosyalist iktidara karşı onu yıkmaya yönelik pratik faaliyetlere yönlendirilmesinde, troçkizm işçi sınıfı hareketi içinde bir akım olma niteliğini yitirmiş, objektif olarak burjuvaziye destek olan bir akım haline gelmiştir.

Troçkizm, Sovyetler Birliğı'ndeki iktidarı siyasal devrimle yıkmaya mücadelesinde, emperyalizmle geçici ittifakları teorik olarak reddetmemiştir. Pratik olarak, Moskova Duruşmaları'nda kimi troçkist grupların, kimi emperyalist güçlerle ittifak içine girdiğı kimi sanıklarca açıklanmıştır. Bu noktada troçkizme karşı mücadelede, troçkizmin bu ajan/hain rolünün öne çıkarıldığı bir pratik geliştirilmiş, yer yer yanlış yöntemler de kullanılmıştır. (Resimlerden Troçki'nin çıkarılması vb. gibi). Bu yanlış yöntemlerin sınıf mücadelesi açısından yarar getirmediğini pratik göstermiştir.

Biz esas üzerinde tartışmak istediğimizden ve tartışmanın hep "ajan mıydı", "değil miydi" noktasına çekildiğini bildiğimizden, troçkizm yazımızda sorunun bu yanı üzerinde durmadık.

Yürünülen yol bağlamında, bizimle mektubun yazarını ayıran şey, bizim Lenin-Stalin döneminde yürünen yolun en doğru yol olduğunu savunmamızdır. Tam da bu yoldan ayrıldığı için gelinmiştir bugünkü sona!

Sorun yeniden o yola dönülmesidir!

